

FORSVARET
For alt vi har. Og alt vi er.

ÅRGANG 74 - UTGAVE 3/2021 - HEIMEVERNBLADET UTGIS AV KOMMUNIKASJONSSEKSJONEN I HEIMEVERNET

HEIMEVERNET

MENNESKENE – HEIMEVERNETS VIKTIGSTE RESSURS GJENNOM 75 ÅR

Elisabeth Michelsen
Sjef Heimevernet

Gratulerer med 75-årsdagen 6. desember 2021! Heimevernet ble etter krigen opprettet som en viktig del av Norges forsvar. Forsvarsviljen var stor og helt avgjørende. HV skulle være folkeforsvaret, og fortsatt står slagordet «Aldri mer 9. april» sterkt i det norske folk. I 2021 er HV fortsatt folkeforsvaret og forsvarens grunnmur i vår flotte organisasjon.

Denne utgaven av Heimevernsbladet består av soldathistorier opplevd både i og utenfor tjenesten. Historier om menneskene i Heimevernet, vår aller viktigste ressurs. Historier som gjør meg både stolt, glad og rørt, og som viser både bredden og dybden i Heimevernet. Å være heimevernssoldat er mer enn en plikt. Det handler om å være en del av noe større, om kameratskap og forsvarens vilje.

Respekt, ansvar og mot er Forsvarets kjerneverdier. Mot handler om å tørre når risikoen er høy eller usikkerheten er stor. De store bragdene gjenspeiles ofte i medaljer og historiefortellinger. Men for de fleste av oss er det hverdagsmotet som er viktig. At du tør å si ifra, at du tar tak når du vet at du bør ta tak og at du står i det når du egentlig har mest lyst til å trekke deg unna. Gjensidig respekt og vilje til å ta ansvar foster mot. I denne utgaven møter du noen av dine dyktige kollegaer som viser kjerneverdiene i praksis.

Hva venter så deg som heimevernssoldat i fremtiden? De siste tre årene har Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) forsket på nettopp det. Konklusjonen er at Norge trenger et heimevern som kan mobiliseres når det kreves. Heimevernet er blant annet helt nødvendig for at resten av Forsvaret, totalforsvaret og våre allierte skal få løst sine oppdrag. Dette har vært det sentrale eksistensgrunnlaget for Heimevernet siden starten og slik vil det være også i fremtiden.

Sikkerhetssituasjonen har endret seg mange ganger

siden 1946. I dag ser vi et trusselbilde som er mer krevende og komplekst, hvor demokratiske prinsipper utfordres daglig. Vårt moderne samfunn er åpent og tillitsbasert. Dette er vår styrke, men også hva en motstander vil forsøke å ramme. Du som heimevernssoldat har en viktig rolle i å verne om og bidra til åpenhet og tillit mellom Forsvaret og befolkningen.

Fremtidens heimevern skal fortsatt være lokalt forankret. Våre militære oppdrag vil være dimensjonerende, men vi vil i enda større grad utvikle vår evne til fleksibel støtte til øvrige avdelinger i Forsvaret og sivile myndigheter. Nasjonalt har vi vært gjennom et par år hvor både beredskap og mangel på beredskap har blitt diskutert i store deler av samfunnet. Gjennom en krevende periode for Norge har HV til det fulle vist at vi er en relevant og gripbar beredskapsorganisasjon med både reaksjonsevne og utholdenhet. Våre HV-soldater har med stor sannsynlighet berget liv, og gjennom sin innsats gjort Norge til et tryggere sted. Takk!

Den 6. desember gjennomfører vi «uniform på jobben-dagen» for andre gang. Denne markeringen handler om å hedre deg og alle andre soldater i Heimevernet for den innsatsen dere gjør. Det handler også om å gi anerkjennelse til alle arbeidsgivere som bidrar til vår nasjonale beredskap. I tillegg er det viktig å synliggjøre at Heimevernet er en landsdekkende beredskapsorganisasjon - av folket og for folket. Vi skaper trygghet, og er viktig for vår nasjons forsvarens vilje. Jeg oppfordrer deg til å bære uniform på jobben denne dagen, i dialog med din arbeidsgiver.

Noen av dere har satt marsjstøvlene på hylla, mens andre har nettopp gjennomført deres første årlige trening. Det å være heimevernssoldat vil du alltid bære med deg. Jeg vil rette en stor takk til alle dere heimevernssoldater og sivilt ansatte som har bidratt til vern av nasjonen vår i 75 år.

Overalt – alltid

REDAKSJONEN

Ansvarlig redaktør:

Brigader Morten Eggen, NK/stabssjef HV

Redaktør:

Rådgiver Siv Iren Brænd

Grafisk design:

Seniorkonsulent Tore Ellingsen

PRESSE OG INFORMASJON I HEIMEVERNET

Kommunikasjonssjef HV:

Oberstløytnant Per Gunnar Grosberghaugen

Fagleder kommunikasjon HV:

Rådgiver Stein Cato Nybakken

Combat media team 1:

Seniorkonsulent Tore Ellingsen

Combat media team 2:

Kaptein Rune Haarstad

Spesialist Kristian Kapelrud

Combat media team 3:

Spesialist Jonny Karlsen

Spesialist Helene Sofie Thorkildsen

Presse- og informasjonsassistenter:

Ledende flysoldat Theodor Huseby Grønnerød

Flysoldat Sivert J. Lyche Brautaset

Flysoldat Line Amilie Dyrø Waag

KONTAKT

Siv Iren Brænd

Telefon: 40028135

Epost: sbrand@mil.no

Heimevernsbladet

Postboks 393 Terningmoen

2403 Elverum

forsvaret.no/hv

TRYKK

07 MEDIA

Bladet ble sendt til trykk 19. november 2021

OPPLAG

47700

FORSIDEN

Heimevernet fyller 75 år 6. desember. Denne utgaven av HV-bladet er en jubileumsutgave som forteller historier av og om Heimevernets soldater.

Foto: Heimevernet

”

– Med en gang uniformen kom på følte jeg aldri trangen til å drikke

Michael Andreassen

Les mer om Michael og hans historie på side 46

INNHOOLD

02 LEDER

Sjef Heimevernets ord

06 VIKTIGHETEN AV FOLKEFORSVARET

H. K. H. Kronprins Haakon

10 HISTORIE

Ragnhild Rosten

14 SAMHOLD

Per-Inge Johnsen

22 FREMTIDEN

Kathrine Ulvatne

26 BEREDSKAP

Pål Marius Johansen

32 KOMPETANSE

Amund Skullerud

36 ILDSJEL

Jens Tore Aakre

42 TROVERDIGHET

Halvard Lyngra

46 MOT TIL Å SI IFRA

Michael Andreassen

52 FORSVARSVILJE

Stian Voldsund

58 KORTREIST BEREDSKAP 1997–2021

Jubileumsbok HV 75 år

IMPONERT OVER SOLDATENES INNSATS

H.K.H Kronprinsen sier han har forståelse for at tjeneste i Heimevernet kan by på utfordringer for enkelte soldater, men er likevel imponert over den innsatsen de legger ned for å trygge landet og befolkningen.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Helene Sofie Thorkildsen, Hans Kristian Bergan og Remi Hjellvoll

Kronprinsen tar imot oss på kontoret i andre etasje på Slotstet. Fra kontorpuhlen har han god utsikt over Slottsplassen, Karl Johans gate og byen. En by som er gjenåpnet etter ett og et halvt år med restriksjoner. Pandemien preger Norge fremdeles og vil trolig gjøre det en stund til, men i oktober avsluttet Heimevernet sitt lengste bistandsoppdrag noensinne. Flere tusen HV-soldater har bidratt med grensekontroll siden landet stengte ned i 2020. Under krisen har HV også blitt kalt på i andre dramatiske sammenhenger. Denne innsatsen har blitt lagt merke til av mange – også utenfor Forsvaret.

Kronprinsen kjenner Heimevernets historie godt og forteller han har møtt mange HV-soldater på sine besøk til Forsvarets ulike avdelinger. I anledning Heimevernets 75-års jubileum ønsker han blant annet å anerkjenne den jobben soldatene legger ned og viktigheten av å ha et landsdekkende folkeforsvar.

BESØKTE SOLDATER

– Heimevernets historie går tilbake til motstandsbevegelsen og «gutta på skauen» og utgjør i dag et landsdekkende mobiliseringsforsvar med en veldig viktig oppgave. Jeg har møtt flere

HV-soldater ved ulike anledninger – senest da jeg besøkte Finnmark landforsvar og HV-17 tidligere i høst. Heimevernet har en viktig rolle i totalforsvaret og jeg har sett over flere år hvilken innsats som legges ned, om det er naturkatastrofer eller andre store utfordringer som en pandemi. Tidlig under pandemien fikk jeg snakke med soldatene som sto på Gardermoen og jeg møtte flere etter raskatastrofen på Gjerdrum. Der la soldatene i HV-02 ned en stor innsats med hundrevis som var inne i flere uker. Et fint dekkende bilde jeg husker var lokalbefolkningen som kom med vafler og kaffe til de soldatene som sto vakt. Det syntes jeg var fint å se og det sier mye om den posisjonen og «standingen» Heimevernet har blant folk, sier han.

Kronprinsen mener alle disse eksemplene viser at det er bruk for Heimevernet også i fredstid når noe uforutsett skjer. Når hendelser oppstår mener han det er viktig at vi har en ressurs som har kapasitet til å reagere på vegne av oss alle.

FORSVARSVILJE

Forsvarsviljen er en del av Heimevernets arvegods etter motstandskampen som ble ført i Norge under krigen,

GRENSEKONTROLL: 26. mars 2020 fikk Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen en orientering fra soldater i Heimevernet. De var kalt inn til tjeneste ved Norges grenser som følge av koronapandemien. Møtet foregikk via video. Kronprinsen satt på Skaugum, mens åtte soldater i Heimevernet hadde samlet seg i en møterom på Oslo lufthavn Gardermoen.

men Heimevernet er på mange måter også et resultat av at forsvarsviljen var stor i folket i årene etter krigen. Kronprinsen sier han har sett denne viljen hos soldatene han har møtt.

– Alle militære avdelinger trenger både forsvarsevne og forsvarsvilje for å kunne gjøre en god jobb i krise og krig, som er den primære oppgaven. Det opplever jeg i veldig stor grad er på plass i Heimevernet. Når jeg reiser rundt på øvelser og møter heimevernssoldater blir jeg veldig imponert over det jeg ser både av kvalitet og hvilken motivasjon soldatene har for den jobben de gjør. Både innsatsstyrkene og områdesoldatene i Heimevernet fyller et viktig behov i samfunnet og gjør en viktig jobb, sier han.

Det faktum at heimevernssoldaten skal trene, øve og i ytterste konsekvens sloss for å beskytte stedet de kommer fra eller bor, mener Kronprinsen maner til økt forsvarsvilje hos soldatene.

– Det er nok en ekstra motivasjon for mange å skulle forsvare hjemstedet ditt. Lokalkunnskapen er ett av HVs fortrinn i tillegg til å ha en tilstedeværelse over hele landet. De kjenner stedet, normalsituasjonen og de som bor der. Dette er viktig for å bygge

situasjonsforståelse for hele Forsvaret og våre allierte, mener han.

ALDRI MER 9. APRIL OG VERNEPLIKTEN Heimevernet er også tuftet på begrepet «Aldri mer 9. april» i betydningen - vi ble overrasket i 1940 og det skal ikke skje igjen.

– Mener Kronprinsen at Heimevernet er forebyggende for at vi aldri mer får et 9. april?

– Ja, det tror jeg, og så er det ett verktøy i en verktøykasse som heldigvis har flere, så dette er jo et samspill, ikke sant? En av oppgavene til Heimevernet er jo å legge til rette for at både våre egne øvrige styrker og allierte skal kunne være stridsdyktige over lenger tid. Vi kan ikke se på dette som adskilt, men som en oppgave der Heimevernet virker sammen med andre.

Verneplikten står sterkt i den Norske befolkningen. En innbyggerundersøkelse utført av Forsvarets mediesenter (FMS) i 2019 viste at 75 prosent av de spurte ønsket å beholde verneplikten. Dagens vernepliktsystem i Norge har hjemmel i «lov om verneplikt» fra 1953. I 2014 vedtok Stortinget endringer i heimevernsloven og vernepliktsloven som medførte at alle

norske kvinner født i 1997 og senere ble vernepliktige fra og med 2015. Med det var allmenn verneplikt innført i Norge

– Hva tenker Kronprinsen rundt den norske oppslutningen rundt verneplikten og hvordan den har utviklet seg?

– Jeg tror nok verneplikten står sterkt i den norske befolkningen. Men den har jo forandret seg mye de siste 20 årene. Nå kalles det inn både kvinner og menn til sesjon, og det er en god del færre som har militærtjeneste enn det det var for 30 år siden, så der har det skjedd en ganske stor utvikling, men jeg har allikevel et inntrykk av at den står sterkt, sier han.

FORSTÅELSE FOR UTFORDRINGENE

I dette bladet kan du blant annet lese om Halvard Lyngra fra Bryne i Rogaland. Lyngra er på mange måter en representant for mange soldater i Heimevernet som kjenner på utfordringene ved å være vernepliktig i voksen alder. En innkalling til øving og trening kommer sjelden beleilig og innebærer å reise vekk fra familie og arbeidsgiver når det passer som minst. Kronprinsen sier han forstår at dette kan være en utfordring for mange.

– Jeg har stor forståelse for at det kan være vanskelig noen ganger å sette til side jobb og behov familien din har. Da er det viktig å ha med seg i tankene hvilket behov Heimevernet fyller. Alle i HV har en bakgrunn fra Forsvaret og førstegangstjenesten og dette skal Heimevernet ha nytte av over tid ved å kalle inn til trening noen dager hvert år eller mobilisering om det skulle bli nødvendig. Jeg forstår argumentene, men jeg opplever at når folk kommer ut, så trives de og synes at oppgavene er meningsfulle. Det er absolutt inntrykket mitt at det er mange som også trives med å være en del av Heimevernet, sier Kronprinsen.

”

– Når jeg reiser rundt på øvelser og møter heimevernssoldater blir jeg veldig imponert over det jeg ser både av kvalitet og hvilken motivasjon soldatene har.

H.K.H Kronprins Haakon

PÅ GRENSA 116 ÅR ETTER TIPPOLDEFAR

Da Ragnild Rosten (29) fra Sel i Nord-Gudbrandsdalen ble innkalt til tjeneste på svenskegrensa i høst, hadde hun ingen anelse om at tippoldefaren hadde tjenestegjort på samme sted i 1905.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

Oktober 2021 og 116 år senere. Ragnild Rosten er tilbake som lærer på Fagerborg skole i Oslo etter nesten tre uker i uniform på svenskegrensen sammen med soldatene i Nord-Gudbrandsdal HV-område. Ragnild er til vanlig sersjant og lagfører i Heimevernet, men under dette oppdraget satt hun for det meste i operasjonsrommet på Haslemoen og styrte aktiviteten derfra. Nord-Gudbrandsdal var området som avsluttet det halvannet år lange grenseoppdraget for Heimevernet i Innlandet.

TRIVES

Ragnild gjennomførte førstegangstjenesten på Kjevik og Madla og hun ble innkalt til Heimevernet for seks år siden. Ifølge henne selv trives hun kjempebra med gutta i Heimevernet. For det er stort sett bare gutter i hennes område.

– Jeg bor og jobber i Oslo og kunne vært i HV her, men noe av poenget med Heimevernet er å bruke lokalkunnskapen. Det er få plasser jeg kjenner så

”

– Du tenker at det er så lenge siden, men en «tippoldefar» er ikke så lenge siden egentlig.

Ragnhild Rosten

HVERDAG: Ragnhild Rosten jobber til vanlig som lærer på Fagerborg skole i Oslo.

godt som fjellene rundt Sel, så da ville jeg dit. Jeg ble tatt kjempebra imot og det er alltid artig å møte sambygdinger igjen på trening og øvelser, sier hun. At også hun kom til å havne på grensa var ingen stor overraskelse.

– Da vi hadde befallstrening i sommer ble vi varslet om at vi kunne bli bedt om å bistå politiet med grensekontroll i høst. Deretter hørte jeg ikke mer før jeg plutselig ble bedt om å møte på Haslemoen til opp-trening to dager etter, ler hun.

– Jeg var jo mentalt forberedt på at dette kunne skje og jeg skulle uansett ha møtt på årlig trening, men jeg måtte reagere fort da jeg fikk beskjeden. Jeg tror navnet mitt hadde forsvunnet i systemet, sier hun. Ikke bare fikk arbeidsgiver kortest

mulig varsel, men uniform og utsyr lå i Sel. Likevel - to dager senere møtte hun til opptrening i Våler. Ennå kjente hun ikke til at tippoldefaren også hadde vært grensevakt, bare noen kilometer unna.

GRENSEVAKT I 1905

Tippoldefaren var Ole J. Rosten og mye av kunnskapen om Oles militærtjeneste har etterkommerne hans fra et 60 år gammelt avisklipp som ligger hjemme på gården i Sel. I et intervju med lokalavisen forteller den da 90 år gamle og værbitte skogskaren om sitt lange og begivenhetsrike liv.

Livet i det militære er viet noe plass i avisen og det fortelles levende om da Ole, etter endt rekruttskole på Jørstadmoen, ble sendt til Stockholm for å tjenestegjøre i Kong Oscar 2 sin livgarde. Kongen var visstnok begeistret for de norske soldate-

ne og hilste ofte på dem personlig - Ole J. Rosten inkludert.

Noen år senere ble gardistene flyttet tilbake til Oslo. I mellomtiden hadde forholdet blitt spent mellom Norge og Sverige. Norske myndigheter gikk høsten 1905 med på et møte i Karlstad for å forhandle med Sverige om vilkårene for en unionsoppløsning.

Forhandlingene, som begynte 31. august, var harde. Militære styrker ble samlet på begge sider av grensen og faren for krig syntes å være helt reell.

Under grensevakten i 1905, lå Rosten som sersjant og troppssjef på Finnskogen cirka fem kilometer fra svenskegrensen. Artikkelen forteller blant annet at soldatene skulle ha tatt seg noen svipturer over til

andre siden av grensen i all hemmelighet etter å ha lånt sivile klær av noen skogskarer. Målet var å få kjøpt kaffe. Svenskene lot seg ikke lure og forsto hvem de var, men alt gikk greit.

– Det var pappa som fortalte meg om tippoldefar og det syntes jeg var moro å høre. Du tenker at det er så lenge siden, men en «tippoldefar» er ikke så lenge siden egentlig.

– Hva tenker du om at dere stod så å si på samme plass?

– Det var skikkelig snodig. Vi kjørte jo forbi der flere ganger. I tillegg var vi på grenserøys 106. Jeg synes det er imponerende hva de fikk til med enkle og begrensede midler før i tiden, sier hun. Ragnhild innrømmer

at hun ennå ikke har full kontroll på historien om hvorfor Ole J. lå på grensen, men noe har hun lest seg opp på.

– Det var spent mellom Norge og Sverige da forhandlingene pågikk i 1905, men jeg var ikke klar over hvor skarpt dette oppdraget var for tippoldefar og de andre. De var nok redde for et angrep, sier hun.

GRENSETJENESTE

HV-soldatene fra Nord-Gudbrandsdal var nok mindre redde for et angrep fra Sverige. Denne gangen var fienden usynlig og lunefull. I nær ett og et halvt år bidro Heimevernet med å tette grensene til Sverige og Finland fra Svinesund i sør til Finnmark i nord.

Oppdraget med å forhindre importsmitte

til landet er det lengste bistandsoppdraget for HV noensinne.

– Hvordan var det å komme til Haslemoen?

– Det er en gammel leir med mange bygninger og da vi kom var det strenge restriksjoner. Men det ble en bra periode med god opplæring, sier hun.

– Hva mente de andre i HV-området om at grensevakt er noe som ligger i Rostenfamilien?

– De syntes det var moro og unikt, tror jeg. På hjemgården i Sel henger det faktisk avisutklipp og bilder av Ole J. Rosten. Det henger ganske mye fra gamle dager både i huset og i låven. Jeg må vel begynne å følge litt nøyer med heretter, sier hun.

OMSORG DA DET STO OM LIVET

Da jeg ble syk i fjor, var jeg usikker på om jeg kom til å overleve. Jeg hadde tusenvis av tanker, og én av dem var at jeg ville bli begravd i uniformen med Heron-patchen på armen.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Kristian Kapelrud og privat

Vent litt. Jeg må hente meg kaffe. Per-Inge Johnsen (46) må alltid ha en kaffekopp i hånden når han skal snakke lenge med noen. I alle fall i dag. Han har noe han gjerne vil fortelle, men samtidig er det en historie han aldri trodde han måtte gå gjennom.

– Du er glad i kaffe?

– Ja. Også når jeg er inne på trening i Heimevernet. Uansett hvor jeg er og hvilken tropp jeg besøker, så får jeg tilbud om kaffe.

VISTE OMSORG

Per-Inge tar en slurk, svelger den og tar en lang pause. Han puster dypt inn før han igjen åpner munnen og sier med skjelvende stemme:

– For fire år siden døde datteren min Maja, kun 12 år gammel, etter lang tid med kreftsykdom. De ordene mine medsoldater skrev til meg etterpå gjorde så utrolig mye for meg. Det var soldater som jeg ikke trodde kjente meg så godt, som skrev så utrolig fine ting som satte mannefølelsene i et utrolig perspektiv. Det gjorde at jeg fikk en helt annen respekt og tilhørighet til innsatsstyrke Heron, og ikke minst til soldatyrket – hva det gjør med oss som personer, sier Per-Inge, før han fortsetter:

– Da jeg selv ble kreftsyk, så virket det i en periode som soldatene i Heron hadde satt opp en rulleringstjeneste. Jeg fikk jevnlig telefoner fra medsoldater. Hver uke var det en eller annen som ringte meg og spurte meg hvordan det gikk og viste omsorg. Det betydde så mye – og jeg sitter her nå halvveis med tårer i øyene – for det var merkelig. Omsorgen kom fra plasser jeg kanskje ikke trodde den skulle komme fra. Og da betydde den så utrolig mye mer.

STERK HISTORIE

Dette er historien om Per-Inge, presse- og informasjonsbefal i innsatsstyrke Heron i Sør-Hålogaland heimevernsdistrikt 14 (HV-14). Til daglig litt som mange av oss andre. Han har to gutter på tre og seks år med sin samboer, skilt fra et tidligere forhold,

pappatrener for 6-åringen og med full jobb i Bodø kommune hvor han har ansvar for kommunes sosiale medier.

Og han er glad i kaffe. Men Per-Inge har også en historie å fortelle som veldig få har opplevd. Samtidig en historie å fortelle om sterkt kameratskap i Heimevernet og hvordan det mange ganger føles som å «komme hjem» når han drar på øvelse.

HV-karrieren startet i 1998. Per-Inge skjønte fort at han ikke var skapt for å være geværmann 3 i laget.

– Jeg sto med AG-3en i hånda og tenkte: Skal jeg gjøre dette de neste 20 årene?

Med sin helsefaglige bakgrunn startet han heller på kursrekka i HV med en rekke sanitetskurs og lederskapskurs og endte opp som sanitetsbefal i Bodø HV-område. Men fordi han alltid hadde fotoapparatet med seg på øvelse, ble han raskt plukket ut til å bli presse- og informasjonsbefal. Først i HV-14, før innsatsstyrken Heron ønsket hans tjenester for å bedre rekrutteringen.

– Jeg tror du trives med den jobben.

Per-Inge smiler.

– Jeg elsker det. Det er det artigste jeg gjør. Det å få være i et slikt miljø og faktisk kjenne at man gjør en forskjell, synes jeg er helt fantastisk, sier Per-Inge med sin sedvanlige iver i stemmen.

MAJAS HISTORIE

Han er halvveis i kaffekoppen nå. En kopp fylt til midtpunktet vil av noen betraktes som halvfull, mens andre vil se den som halvtom. Per-Inge er av typen som ser koppen som halvfull, men den troen på livet fikk seg en alvorlig knekk i romjulen 2003.

– Da Maja var tre år gammel fikk vi beskjed om at hun hadde barnekreft. En type kreft som heter Nevroblastom. Det er en solid svulst som kan komme hvor som helst i kroppen, forklarer Per-Inge.

Det var starten på en beinhard kamp mot kreften i ett og et halvt år. Operasjoner, cellegiftkurer og stråling. Legene trodde de hadde vunnet kampen, men så kom et nytt tilbakeslag.

– Vi var i Tromsø på universitetssykehuset (UNN) og skulle ha siste avslutningskontroll på selve behandlingen. Da hadde Maja vært der hele uken og vi hadde fått svar på at alt var fint og flott. Under siste samtale med behandlende lege så ringte telefonen hans. Jeg tenkte ikke noe mer over det, men legen avsluttet telefonsamtalen og sa med alvorlig stemme: «Per-Inge, vi må snakke». Der og da skjønnte jeg at dette ikke var godt nytt. De hadde funnet en svulst i hodet til Maja.

– *Hva gjør man da?*

– Jeg googlet, svarer Per-Inge kjapt.

Denne typen hjernesvulst er utrolig sjeldent. I Norge skjer det statistisk en gang hvert 15. år. Ingen barn i Norge hadde overlevd denne type sykdom. En lege fortalte at forventet levetid var tre til seks måneder.

– Vi ble tipset om et kreftsykehus på Manhattan i New York. De hadde på dette tidspunktet et medisinsk prøveprosjekt for slike svulster. Flere barn hadde fått medisin med veldig gode resultater, sier Per-Inge.

PAPPAROLLEN

Men de dro først til Tromsø igjen. Maja ble operert i hjernen og operasjonen var heldigvis vellykket. Men Maja trengte fortsatt behandling.

– Jeg husker ennå at jeg og eks-kona satt og ventet på at nevrokirurgen skulle komme til oss etter operasjonen. Der satt jeg

som far og var helt knust. Jobben min som mann og pappa er å beskytte barna mine og her var det noe jeg ikke kunne beskytte Maja mot. Hva f.... skulle jeg gjøre?

De fikk etter hvert plass på det amerikanske sykehuset og den norske stat betalte regningen. I november 2010 var Maja barn nummer 40 i verden som fikk denne behandlingen. Det ble tre turer til USA og hun ble faktisk fri for kreft i hjernen takket være dette prøveprosjektet.

– Gjennom hele perioden med Maja sin sykdom var HV og Forsvaret helt fantastisk. Jeg så på HV som et fristed. Der kunne jeg være han Per-Inge og soldat, og ikke nødvendigvis bare pappa til et alvorlig sykt barn, sier Bodø-væringen.

TILBAKEFALL

Sommeren 2012 var familien på Rikshospitalet i Oslo og Maja fikk en ny medisin. Den hadde en fantastisk effekt som gjorde at hun var sykdomsfri i tre og halvt år. Helt til hun fikk et nytt tilbakefall senhøsten 2015.

– Da skjønnte jeg fort at dette ikke ville gå bra. Det var noen få behandlingsalternativ som ble utredet, men vi fikk til slutt beskjed om at det ikke var mer behandling som kunne gjøre henne frisk igjen.

28. september 2017 dør Maja Elen Thorud Johnsen, kun 12 år gammel.

Per-Inge ser ned i gulvet. Det er tøft å tenke tilbake til den tunge tiden. Han har ikke rørt kaffekoppen på en stund.

– Jeg trenger en pause. Jeg henter mer kaffe. Vil du ha mer?
– *Ja, takk.*

FAR OG DATTER: Per-Inge og Maja.

”

– Sannheten er at da jeg fikk stilt kreftdiagnosen, var jeg så glad at jeg begynte å gråte.

Per-Inge Johansen

PER-INGES HISTORIE

Da man kanskje ikke trodde at livet ville by på mer faenskap, så var det nettopp det som skjedde med Per-Inge. Under et frilansoppdrag som fotograf på en festival i Bodø i mars 2020, fikk han kraftige magesmerter.

– Jeg synes ikke verden er urettferdig for min del. Antyder man urettferdighet, så betyr det at det er noen som har påvirkning på det som skjer. Da er vi over på at det finnes en Gud. Jeg og han er ferdigprattet...

Magesmertene viste seg etter hvert å være testikkelkreft.

– Sannheten er at da jeg fikk stilt kreftdiagnosen, var jeg så glad at jeg begynte å gråte.

– Glad for en kreftdiagnose? Det må du forklare nærmere.

– Etter mange undersøkelser fikk jeg vite at smertene skyldtes enten testikkelkreft eller en mye verre krefttype. Jeg ble da sikker på at dette var leverkreft. Jeg hadde googlet akkurat så mye at jeg visste at prognosen var at jeg mest sannsynlig

ville være død i løpet av seks måneder. Da legene til slutt sa at de hadde noe alvorlig å fortelle meg, men avslørte at det «bare» var testikkelkreft så visste jeg at sjansen gikk fra seks måneder igjen å leve til 90 prosents sannsynlighet for å overleve. Så jeg begynte å gråte av glede.

I MAJAS FOTSPOR

I likhet med Maja endte Per-Inge opp på Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø for å få cellegiftbehandling.

– Det var første gangen på mange år jeg var på UNN igjen etter Maja hadde vært der. Å gå i hennes fotspor på sykehuset, det var skikkelig steintøft.

På UNN fikk Per-Inge vite at han hadde en langt fremkommet kreftsykdom, med spredning til buken, lymfeknuter, lungene og skjelettet. Selve hovedsvulsten i magen var like stor som en stor melkekartong.

– Testiklene hadde jeg ikke lenger levende kreft i fordi jeg antakelig hadde gått så lang tid med kreft i dem uten å sjekke meg. Det var tidlige tegn som jeg overså, som for eksempel smerter der nede i mange år, sier Per-Inge, mens han holder

et fast grep rundt kaffekoppen med begge hendene.

Han nærmest roper:

– Moralen her er: HAR DU VONDT I PUNGEN, KOM DEG TIL LEGEN OG SJEKK DEG!

FORSKJELLIGE REAKSJONER

– Hvor tidlig fikk dine kollegaer i Heimevernet vite at du hadde kreft?

– Jeg informerte sjef og nestkommanderende i Heron allerede i utredningsfasen. Jeg har alltid syntes det har vært viktig å informere mine ledere, både militært og sivilt. Det er naturlig for meg å fortelle at jeg er syk fordi jeg mener det da er enklere å få en forståelse for det.

– Hvordan reagerte de på nyheten?

– Styrkesjef for Heron da var major Frank Henneman. Vi hadde jevnlig kontakt gjennom hele perioden jeg var syk. Det har vært litt artig hvor forskjellige mine nærmeste kollegaer i Forsvaret har reagert. Noen har vært veldig lei seg, mens andre har reagert veldig annerledes, smiler Per-Inge og husker spesielt tilbakemeldingen fra en kollega.

– Da jeg fortalte om kreften ble han satt helt ut og visste ikke hva han skulle si. Han tenkte seg om før han sa: «Slapp av, jeg skal komme i begravelsen din». I utgangspunktet en helt horribel ting å si, men det var hans måte å si at han var glad i meg og dette skulle vi få til. Det var akkurat det jeg trengte der og da. Det var så deilig at en person sa dette i stedet for den vanlige kommentaren om at dette skal gå bra, sier Per-Inge.

En annen som Per-Inge vil trekke fram er Bengt Henriksen, sjefen for HV-14.

– Jeg har jobbet tett med han i mange sammenhenger som presse- og informasjonsbefal de siste årene. Jeg har satt veldig stor pris på at han tok seg tid til å sende meldinger og bry seg. Både med Maja og min egen sykdom. Derfor var det særdeles stas å få hederscoin fra han nylig.

Også tidligere innsatsstyrkesjef Eivind Kroken har vært til stor støtte for Per-Inge.

OMTANKE

Har omsorgen fra HV-kollegaer kommet overraskende på deg?

– Ja, uten tvil. Veldig ofte tenker man på menn og soldater som «bare sint og bare farlig».

Her var det bare omsorg. Det å få komme tilbake på første øvelse etter jeg selv hadde vært syk, og også etter Maja døde – måten jeg ble tatt imot på gjorde noe med meg. Den respekten jeg fikk fra Forsvaret. Og den kulturen som er i Heron. Helt utrolig.

– Tror du det er spesielt for Forsvaret at det er en slik omsorgskultur?

– Øyvind «Vinni» Sauvik sa det veldig fint i tv-programmet Kompani Lauritzen: «Det er ironisk at de som trener på krig, er best på omtanke og mest opptatt av det verden trenger mest.» Jeg har uten tvil følt det samme. Jeg har bestandig følt meg inkludert og ivaretatt i alle troppene i Heron og Forsvaret, sier Per-Inge.

Bodø-væringen tar en liten slurk kaffe igjen. Ikke før han har svelget unna den svarte drikken kommer han på en historie som betydde mye da han var veldig redusert på grunn av cellegiftkuren.

– Mens jeg lå der på sykehuset i Tromsø hadde jeg en enorm lyst på hamburger. Under en sms-utveksling med innsatsstyrkesjefen spurte han om det var noe jeg trengte. Jeg svarte hamburger. To timer senere sto det en fyr med hamburger i døra. En troppssjef i Heron, som bodde i Tromsø, kom med blomster og vikingburger til meg. Det er ikke ofte jeg sliter med å kunne prate og jeg begynte å gråte.

SKULLE PÅ HV-ØVELSE IGJEN

Da han lå kreftsyk, var en av Per-Ingess viktigste målsettinger at han skulle tilbake på HV-øvelse. På det sykeste hadde han dager der han gikk bare 600 skritt i løpet av en hel dag.

– Jeg lå mest bare i ro på sykehuset. Da jeg ble bedre, gjorde jeg en del grep med egen helse for å kunne være med ut på øvelse og være i fysisk i stand til det. Det ble et viktig mål og rett og slett være i fysisk stand til å være med på øvelser. Det ble en motivator der og da, men

også en motivator etter jeg kom hjem fra sykehuset, forklarer Per-Inge.

– Du ble frisk igjen og du kom deg til slutt på øvelse. Hvordan var det?

– På den første øvelsen var jeg veldig spent på hvordan min egen form kom til å være. I tillegg var dette midt under pandemien. Men da jeg kom til Drevjamoen hadde de lagt alt til rette for meg. Jeg slapp blant annet å sove i telt. Jeg tror aldri jeg har drukket så mye kaffe på en øvelse. Over alt var det noen som visste at jeg var syk og alle ville vite hvordan det gikk med meg. Jeg følte meg rett og slett overøst med kjærlighet – mannekjærlighet om man kan si det, smiler han.

– Alt går tilbake på den enorme omsorgen jeg har følt i fra mine medsoldater i Heron. Jeg har ingen erfaring fra internasjonale operasjoner, men vil jo tro at denne type omsorg eksisterer i slike avdelinger.

OPTIMIST IGJEN

Koppen til Per-Inge er tom for kaffe. Han føler seg også ganske tom etter å ha snakket om de tunge årene han har lagt bak seg. Men nå velger han igjen å være optimist for fremtiden og se på koppen som halvfull og ikke som halvtom.

– Hvordan går det med deg nå?

Han setter kaffekoppen på bordet og smiler.

– Nå er jeg ferdigbehandlet og har hatt fire kontroller, med en årskontroll i sommer. Alt ser veldig bra ut. Det er ei tøff behandling jeg har fått, men det jeg har fått av bivirkninger er håndterbart. Jeg er i opptrening og ser fram til mange år sammen med mine gode kollegaer i Heimevernet.

Per-Inge reiser seg fra stolen. Han er rak i ryggen nå:

– Sannsynligheten for at jeg overlever dette er stor!

YNGREBØLGEN

Hun tilhører den nye generasjonen HV-soldater. Kathrine Ulvatne (19) tror hun vil bli en ressurs for HV-området sitt de neste årene.

TEKST: Jonny Karlsen FOTO: Sindre Gumø

Ikke langt unna det finske tettstedet Karigasniemi ligger den eneste brua over elven Anárjohka. Ved grenseovergangen på brua møtes den norske riksvei 92 og den finske Stamvei 92. Det har vært stille lenge, men plutselig hører man en bil på vei fra den finske siden.

Rolig, men bestemt, går 19 år gamle Kathrine Ulvatne ut på veien og gjør tegn til sjåføren i bilen om at han må stoppe. Ulvatne har grønn uniform på seg. På den ene armen kan man skimte bokstavene HV på et merke.

Med et smil om munnen snakker Kathrine med sjåføren av bilen. Etter kort tid blir de enig og bilen kan fortsette riksvei 92 mot Karasjok.

– Det var en pendler som bor i Norge, men jobber i Finland. De får lov til å passere, sier Kathrine, fortsatt like blid.

PÅ GRENSEOPPDRAG

Det er tidlig sommer og fortsatt strenge korona-restriksjoner i Norge. For bare noen minutter siden regnet det kraftig, men nå er solen tilbake og tørker bort sølepyttene som har lagt seg på grensebroen. Det er fortsatt fuktighet i luften og da lokkes myggen frem, men det ser ikke ut til å plage Alta-væringen nevneverdig.

Kathrine tilhører Finnmark heimevernsdistrikt 17 (HV-17) og har meldt seg til oppdraget med å bistå politiet med grensekontroll under Covid-19-pandemien. For kort tid siden var hun ferdig med HVs egen førstegangstjeneste ved Garnisonen

i Porsanger. Nå tilhører hun Altafjord HV-område, som har fått oppdraget med å bistå politiet på grensen til Finland.

Spoler vi litt over ett år tilbake i tid, så viste Kathrine knapt hva Forsvaret var og ingenting om hva Heimevernet holdt på med. Men det skulle endre seg kraftig etter hvert.

Først ble hun kalt inn til sesjon sammen med alle ungdommene i hennes aldersgruppe i Finnmark, og så fikk Kathrine innkallingen som viste at hun skulle avtjene førstegangstjenesten bare tre timers kjøretur unna sin hjemplass Talvik, som er en liten bygd utenfor Alta.

– Jeg hadde hørt noe om Forsvaret i opp-

veksten og det var besøk fra Forsvaret allerede på barneskolen. Da ble jeg egentlig ganske interessert i Forsvaret og det virket som en fin utfordring. Men jeg jobbet gjennom hele videregående og ville helst studere medisin etter skolen. Derfor var jeg ganske bestemt på å utsette førstegangstjenesten da jeg kom på sesjon, men ble overtalt til å gjennomføre. Og nå er jeg egentlig ganske glad for det, sier Kathrine, som under grenseoppdraget bodde på en hytte som HV-17 hadde leid på campingplassen rett ved grensestasjonen.

Her bruktes tiden til soving, tv-titting og en god del trykking på mobilen for å oppdatere seg i sosiale medier, mens man ventet på en ny vaktrunde på grensen.

PÅ GRENSA: Fra venstre Kathrine Ulvatne, Stein Isaksen (områdesjef), Vegard Sjursen og Iver Løkke.

– Vi har det koselig her. Jeg trives i alle fall, smiler hun.

GODT MOTIVERT

Førstegangstjenesten beskriver Kathrine som veldig givende og noe som ga henne minner for livet. Motivasjonen til Kathrine har gjennom hele førstegangstjenesten vært veldig bra.

Motivasjonen er fortsatt på topp etter grenseoppdraget og nå skal hun videre til et HV-område og blir innkalt en gang i året til trening. Her risikerer Kathrine imidlertid å møte medsoldater som kanskje ikke er like motivert og som blir like overrasket hver gang innkallingen til årets trening kommer.

– Man vet at negativitet smitter over på andre. Men for oss var det veldig tydelig allerede på sesjon at vi etter førstegangstjenesten skulle overføres direkte til et HV-område. Derfor har vi alltid vært klar over at det blir årlige treninger på oss.

– Hvordan takler jeg å møte andre soldater som kanskje er umotiverte? Jeg tror man bare må prøve å motivere de som kanskje ikke er så motivert, sier Kathrine, som er rimelig sikker på at hun og hennes kollegaer fra førstegangstjenesten har mye å tilby områdene.

Unge, motiverte og nyutdannede soldater som henne er sårt til-

trengt i HV-områdene. Kathrine tenker at det også blir litt mer motiverende for henne å gjennomføre tjenesten når hun vet at hun er en ressurs og ikke bare «er der for å være der».

– Det er stort behov for oss, uavhengig av stilling, grad og kjønn. Vi er alle en ressurs, tenker hun og utdypet hvorfor hun tror soldater fra førstegangstjenesten kan bidra med mye i områdene.

– Vi har førstegangstjenesten frisk i minnet. Men det fine er at det blir en god blanding og helhet med oss unge og alle de som har vært lenge i området, som sikkert har masse erfaring, sier 19-åringen i det vi forlater henne på grenseovergangen denne sommerdagen.

LEGESTUDENT

Noen måneder etter at Kathrine har gått av vakt, er hytta på campingplassen ved grensestasjonen Karigasniemi byttet ut med studentleilighet i Bergen, hvor hun bor sammen med sin beste venninne.

De neste årene venter medisinstudiene som hun utsatte til fordel for førstegangstjenesten. Hun er i gang med første året på Universitetet i Bergen. Om noen år er hun ferdig utdannet lege. Hun vil gjerne være en person som folk i sårbare situasjoner henvender seg til. Kanskje ender hun opp som lege i hjembyen Alta.

– Det kommer helt an på spesialisering og etterspørselen i Finnmark. Jeg har sju år å tenke på den saken. Det er ikke noe hastverk enda, smiler hun.

Kathrine tror hun får god bruk for egenskaper under medisinutdanningen som hun lærte seg i førstegangstjenesten.

– Det er mye likt og vi må være veldig strukturert. Erfaringene fra førstegangstjenesten har hjulpet meg i starten på studiene, blant annet med å få gjort unna ting før jeg tar fri.

For eksempel gjaldt det å ha orden på skapet til neste dags inspeksjon før jeg dro på velferden med vennene. Selv om det frister, så hjelper det ikke å skyve problemene unna. Det gjelder også nå, sier 19-åringen, som 20. desember fyller 20 år.

GODT TATT IMOT

Tiden på grensestasjonen ved brua over elven Anárjohka ble en veldig positiv opplevelse for Kathrine. Hun føler at hun ble veldig godt mottatt av sine medsoldater i området til tross for at hun er yngre enn de fleste hun har tjenestegjort med. Det ble mye tid til refleksjoner rundt «leirbålet» de lagde i veikanten mens de ventet på at biler skulle passere over grensebrua.

– De fleste jeg har vært sammen med på grensa er 20 år eldre enn

meg og i en helt annen livssituasjon enn det jeg er. De er ferdig utdannet, har hus og barn. Så kommer jeg der, nesten som en ungdom. Personlig gruet jeg meg litt til det. Men jeg merket veldig godt da vi sto vakt sammen at vi ikke ble behandlet forskjellig til tross for aldersforskjell eller hvor vi kommer fra. Alle var kjempemyggelig.

Når alt kommer til alt, så synes Kathrine at overgangen fra det sivile ungdomslivet til et liv i grønn uniform har vært en positiv opplevelse. Hun nikker mens hun svarer:

– Man har gjerne et veldig hat-elsk-forhold til situasjonen. På øvelse kan det bli mye hat, slit og «pæs». Men når jeg ser tilbake på det, så sitter jeg igjen med veldig mye. Det er tiden etterpå at jeg innser hvor takknemlig jeg er. Jeg har fått en annen erfaring i livet og blitt utfordret på en helt annen måte enn det jeg ville blitt i det sivile liv.

– For eksempel ville jeg ikke gått ut og marsjert i mange timer i minus 40 effektive som sivil, humrer hun.

Og hjemme i barndomshuset i Alta er det ingen tvil om at det er stolte foreldre som har sett at datteren er blitt mer voksen på kort tid.

– Mamma synes i alle fall det er veldig stas og ser på min tid i Heimevernet som spennende og morsomt. Hun er sikkert litt stolt av det, smiler Kathrine.

JULEN ALT RASTE SAMMEN

22. juli 2011 fikk Pål Marius Johansen eskorte av militærpolitiet til flyplassen i Nederland slik at han skulle komme seg hjem til Norge. Nyttårsaften i fjor stod han som ansvarlig for ambulansespersonellet nede i rasgropa på Gjerdrum.

TEKST: Stein Cato Nybakken FOTO: Helene Sofie Thorkildsen og Torbjørn Kjosvold

22 juli 2011 befant Pål Marius Johansen seg i Nederland og jobbet i Heimevernet sin stab som sanitets-soldat under Nijmegen-marsjen. Det var dag fire av arrangementet og HV begynte så smått å pakke ned. En svensk funksjonær kom og spurte om han hadde fått med seg det som hadde skjedd i Oslo. Det hadde han ikke, men i mediene gikk det rykter om at en gassseksplasjon i regjeringskvartalet. Dagen etter skulle noen fra følget fra Heimevernet til Amsterdam for å slappe av etter marsjen, da telefonen til Pål-Marius plutselig ringte.

– En sersjant fra HV-02 ba meg om å møte på Lutvann leir snarest. «Du vet jeg er i Nederland?» sa jeg. Det visste han, men jeg fikk beskjed om at det gikk fly fra Nederland og så ønsket han meg lykke til, sier Pål Marius.

Etter omsider å ha fått tak i flybilletter hjem, fikk han eskorte av militærpolitiet til Schiphol flyplass. Han husker det var rart å komme tilbake til de øde gatene i Oslo og det skulle bli noen lange og intense dager der HV-soldater i Oslo forberedte seg på det verste. Dette var også hans første møte med Sogn HV-område i Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02. Pål Marius fortsatte som sanitets-soldat i Heimevernet og ti år etter tragedien i regjeringskvartalet og på Utøya ble han oppringt nok en gang. Ikke som HV-soldat, men som leder av et team som snart skulle ut i et farefullt oppdrag.

GJERDRUMRASET

Ved firetiden natt til onsdag 30. desember i fjor rykket politiet ut etter å ha fått melding om et ras ved sentrum av Ask i Gjerdrum på Romerike. Skredet, som var et kvikkleireskred, har tatt med

seg flere boliger og hus sto og vippet på raskanten. I de kaotiske timene som fulgte var det usikkerhet om skadeomfanget. På ettermiddagen torsdag fortalte politiet at 26 personer ikke var gjort rede for. Tallet ble nedjustert en rekke ganger utover dagen og kvelden og senere fikk ti personer status som savnet. Da er 1000 personer allerede evakuert i frykt for at mer av området skulle rase ut. Letearbeidet var svært krevende, og redningsmannskapene fikk ikke gå fysisk ned i skredområdet på grunn av faren for nye ras de første dagene.

PÅ VEI TIL RASOMRÅDET

Ullevål ambulansestasjon høsten 2021. Han har egentlig fri denne dagen, men Pål Marius Johansen møter oss på jobben som ligger et steinkast unna Ullevål sykehus. 35-åringen og trebarns-faren har jobbet på ambulansesiden siden 2004, og er akkurat ferdig utdannet som samfunnsviter.

Førstegangstjenesten gjorde han unna i 2007 på Madla, Sessvollmoen og på Garnisonen i Porsanger og var en periode i innsatsstyrke Derby før en kneskade gjorde at han måtte slutte i grønt – trodde han. HV-02 hadde bruk for sanitetskompetanse og Pål Marius fikk beskjed om at han var overført til Sogn HV-område.

På morgenen 30. desember våkner Pål Marius senere enn vanlig. Minstemann i huset hadde for en gangs skyld latt foreldrene sove en stund. Da han tar opp telefonen skjønner han at noe har skjedd.

– På telefonen lå det 12 ubesvarte anrop og x-antall tekstmeldinger. Da jeg slo på fjernsynet og så hva som hadde skjedd, sa jeg til

kona «Du er alene i dag, jeg må dra nå». Jeg reiste innom jobben og fikk med meg klær og utstyr. I tillegg måtte jeg nedom beredskapslageret i byen for å hente forsterkningsutstyr før det bar oppover til Gjerdrum, forteller han. Turen nordover mot raset var nesten uvirkelig. Oppdragsteksten forandret seg hele tiden til det verre, sier Pål Marius.

– Utfra det jeg leser får jeg et bilde av hvordan det ser ut på rasstedet, men det kunne ikke forberede meg på hva som faktisk møtte oss da vi kom, sier han.

Det de kom til, var en avgrunn på nesten én kvadratkilometer. Deler av et boligfelt hadde rast ut og det krydde av redningsmannskaper både på bakken og i luften. Innsatsstyrke Derby var tidlig på plass for å slippe folk inn og ut av området og slapp Pål Marius og kollegaen gjennom sperringene.

– Det hadde sluttet å snø og var i ferd med å lysne og det akutte redningsarbeidet hadde pågått noen timer i snødrev og bekmørke. Da jeg kom var redningsarbeidet godt organisert og mine folk gjorde en god jobb, men de begynte å bli slitne etter

mange timers jobb, sier Pål Marius. De får rullert på mannskapene og i starten blir Pål Marius en del av staben som støtter de som jobber aktivt med søk nede i gropa. Første dagen går og han reiser hjem utpå ettermiddagen for å hvile seg.

I RASGROPEN

Lørdag er han og kollegaene tilbake på rasstedet. De deler seg inn i to lag og etter en sikkerhetsbrief tar de seg inn mot selve rasstedet. Pål Marius er blitt utnevnt som leder for teamet og oppdraget nede i rasgropen er å holde seg litt på avstand til det blir gjort funn. Oppdraget er naturlig nok svært belastende på mannskapet og Pål Marius bestemmer seg snart for å minimere eksponeringstiden til folkene sine. Teamene skal være nede én time og oppe én time.

– På det tidspunktet var det kun brann og redning som var aktivt ute og søkte, mens våre folk sto i beredskap for å gå ut ved funn. Men det å stå dere nede over tid er krevende. Hvis du trækker feil, synker du. Vi måtte gå på flytebryggene som var lagt ut og alle måtte ha på seg sikkerhetsutstyr som flytevest, klatresele og hjelm. Konsekvensen av denne turnusen var

”

– Hvis du trækker feil, synker du. Vi måtte gå på flytebryggene som var lagt ut og alle måtte ha på seg sikkerhetsutstyr som flytevest, klatresele og hjelm.

Pål Marius Johansen

jo at jeg ble stående der hele tiden selv sammen med innsatslederne fra brannvesenet og politiet, sier han.

– Kan du beskrive stemningen ned i rasgropen?

Det var en veldig fokusert stemning. Alle hadde arbeidsoppgaver og det ble en «maurtue» som arbeidet systematisk og metodisk. Det ble derimot mer hektisk da det ble gjort funn av mennesker. Var de i live eller døde? Sikten var dårlig og ofte var det vanskelig å si tilstanden på de som ble funnet. Da ble det et intenst arbeid for å frigjøre disse.

Redningsmannskapene håpet hele tiden å finne overlevende, men alle som var i live ble hentet ut i løpet av det første døgnet. Mens Pål Marius sto nede i rasgropen ble det funnet tre mennesker som ikke hadde overlevd.

FØLELSESLADD

– Jeg hadde ikke store forventinger om at vi skulle finne noen i live der. Vi hadde et lite håp selvfølgelig, men målet vårt var først og fremst å finne alle. Jeg var med å frakte de vi fant opp til en samle plass der

de ble bekreftet døde av en lege. Det å finne døde mennesker er en del av jobben min i det daglige, men i denne settingen ble det veldig spesielt. Vi forsøkte å skåne folk så mye som mulig. Vi ga beskjed om at nå vil det bli fraktet levninger ut av området og de som ikke ønsket å se det kunne gå og gjøre noe annet. Det var mye følelser akkurat da – også blant de som lette. Du vet at det finnes mennesker igjen i gropa du ønsker å finne. Arbeidet er farlig og jeg kjente på stresset ved å ha ansvaret for folkene våre i denne situasjonen, forteller Pål Marius.

– Var du bekymret for din egen sikkerhet noen gang?

– Jeg var ikke så bekymret for min egen sikkerhet for der jeg sto sviktet ikke bakken. Jeg sto på utsiden av det området som redningsmannskapene hadde definert som utrygt. Om alarmen plutselig skulle gå hadde det bare vært å snu 180 grader å løpe.

Til sammen ti personer mistet livet i skredet på Gjerdrum og den siste savnede ble funnet 22. mars, nesten tre måneder etter at området raste ut.

BRUKER KOMPETANSEN I HV

Heimevernet var tidlig på stedet etter at raset hadde gått. Senere kom det flere avdelinger fra Forsvaret som hjalp til i redningsarbeidet. Heimevernet fikk en sentral rolle med å samordne innsatsen mellom sivile og militære.

Pål Marius har lang erfaring som ambulansemann, men han er også HV-soldat. Han har vært i mange skarpe og krevende situasjoner som ambulansemann, og denne erfaringen nyter også Heimevernet godt av.

– Erfaringen min gjør at jeg er ganske trygg i rollen som sanitetsbefal i Sogn HV-område, selv om de skadene som oppstår på årlig trening er mer trivielle. Det handler uansett om å ha gode sanitetsplaner og at folk kan spørre meg om det er noe. På siste trening holdt jeg et «First responder»-kurs for soldatene og foreløpig er det ingen som har satt spørsmålstejn ved det jeg bestemmer, smiler han.

Fokuset på sanitet er blitt bedre i Forsvaret, sier han, men mener faget er blitt stemoderlig behandlet i flere år.

– Det er lettere å måle effekten av kuler og krutt enn sanitet. Derfor er det blitt satset på det, men jeg ser en bedring og nå må vi jobbe for at soldatene får riktig sanitetsutstyr. Nye soldater er utdannet i et nytt system, men får utlevert gamle sanitetspakker. Der har vi en liten vei å gå, sier han.

Men Pål Marius trives i Heimevernet og får brukt den sivile kompetansen sin på en riktig måte med å undervise andre. Ja, selv erfaringen fra HV får han brukt i ambulansetjenesten.

– Viktigheten av å ha situasjonsforståelse er noe du lærer i Forsvaret. Det er noe jeg har hatt bruk for mange ganger i det sivile, sier han.

BRYTEREN SOM ALDRI SKRUS AV

Amund Skullerud (40) har alltid vært løsningsorientert, og idébryteren skrus aldri av. For soldatene på grenseoppdraget resulterte det i en effektiv app som reduserte arbeidstimene betraktelig.

TEKST OG FOTO: Helene Sofie Thorkildsen

I Haslemoen leir i Våler kommune i Innlandet har mørket senket seg for soldatene som skal på vakt tidlig dagen etter. På kaserna er det mørkt i alle vinduer bortsett fra ett. Inne på rommet lyser det fra en datamaskin. Amund sitter ved sengekanten og skriver ivrig inn koder og programmerer på sin lille laptop som synger på siste verset. Han greier ikke å legge idéen fra seg. Totenflak, cola og kaffe blir konsumert, mens totningen tømmer hjernen over på datamaskinen. Noe som senere skulle vise seg å bli til stor verdi for mange.

SMARTE HJERNER

En kjølig høstmorgen møter vi den 40 år gamle IT-gründeren i Mustad næringspark i Gjøvik, som tidligere var verdens største fiskekrokprodusent. I bygget som Amunds firma Flyt IT har kontor ble fiskekrokene lagt i syrebad og gjort blanke og fine. Denne prosessen ble kalt «brighting» og foregikk i Bright-bygget eller Bright house som det heter nå.

– Jeg synes navnet på bygget passer så bra med historien og hva vi gjør nå. Vi er et innovasjonshus med smarte hjerner – bright minds, smiler en inspirert Amund, mens han prøver å få presentasjonen opp på storskjermen.

Amund Skullerud hadde egentlig ikke sett for seg IT-bransjen i sine yngre dager. Han har holdt på med datamaskiner siden han var åtte år og så mer på det som en hobby enn et yrke. Han hadde tenkt til å

bli meteorolog, og uten noen særlige forventninger startet han på Universitetet i Oslo. Han tok flere og flere fag innenfor IT og data som senere ble en bachelor innen IT i 2008. Siden har han drevet med faget.

Amund beskriver seg selv som litt utålmodig, litt rastløs og sta. Det å se bare hindringer og problemer, liker han ikke. Det å være løsningsorientert selv i hverdagen er noe som alltid har vært i Amund, og den bryteren kan han ikke skru av.

– Noen ganger så funker en idé, andre ganger går det ikke.

ALT MÅ DOKUMENTERES

Datoen er 6. april. Dagen etter påskeferien. I Haslemoen leir hadde heimeverns-soldatene fra Oppland utrykningsområde i Opplandske heimevernsdistrikt 05 gjort seg klar til tjeneste. Nå var det Amund Skullerud sin tur til å stå på grensen. 21 dager med vaktrulleringer og den triste Ola-pakken med størknet karbonade og sylteagurkmiks skulle bli den nye hverdagen. Amund visste sin rolle på grenseoppdraget. Han skulle jobbe på P-kontoret, kjøre lønn og reiseregninger.

Men han liker å erfare nye ting. Oppdraget var noe nytt, og det var sikkert noe han kunne lære av dette også. Uten noen særlige forventninger, ramlet Amund inn i kinosalen, for en «kort» briefing fra Heimevernet og politiet om grenseoppdraget og tips til hvordan man skulle fylle ut politirapport etter endt vakt.

Slik var oppdraget: Lag på tre soldater skulle ut på grensen på åtte timers vakt. Noen på vaktpost, andre skulle kjøre streifpatrolje. Alle måtte notere i hver sin stridsblokk hva som skjedde i løpet av vakta, og så måtte de kjøre tilbake til leir fra en av de mange grenseovergangene som var kontrollert. Når man kom tilbake, skulle man skrive en rapport i en Word-mal, og tyde håndskriften til medsoldatene fra stridsblokken. Alt skulle dokumenteres og ned i rapporten. Antall passeringer, situasjonsbilde, antall bortvisninger, antall henvist til karantenehotell, detaljer og observasjoner hvis det var en bil som prøvde å passere ulovlig. Alt var viktig å få med. Deretter sende denne rapporten videre til politiet for å få situasjonsforståelse av dagens vakt.

I kinosalen sitter Amund med resten av soldatene. Han klør seg i hodet og blir helt matt over hvor tungvint arbeidsprosessen kommer til å bli. Mens det gjespes fra soldaten ved siden av og de alt for varme kaffekoppene blir slurpet av soldatene i den store kinosalen, bestemmer han seg. En liten faen blir vekket i han. Rapporteringen må løses på en bedre måte. Selv om Amund ikke skulle stå fysisk på grensen selv, tenkte han at idéen hans hadde potensiale til å gjøre arbeidet til de som skulle stå der mye enklere. Dette kunne Amund løse for dem; for Heimevernet. Noe som gjorde det enda bedre.

DTG? HVA ER DET?

Den samme natten er Amund oppslukt

med å kode. Han måtte lage noe konkret for å kunne vise det frem. Amund skriver ned det han kan aller best; kodespråket. Forsvarsspråket og alle forkortelsene som hører med kunne han derimot ikke så mye om. Der fikk han hjelp og innspill fra sine medsoldater. Dagen etter hører en soldat om idéen og blir like ivrig som Amund.

– Du må huske å ha med DTG, øverst på appen! Amund stopper litt opp og blir usikker på om DTG var noe han husket fra førstegangstjenesten? Dette har han ikke vært borti før. Amund var terminalsoldat i førstegangstjenesten tilbake i 2001.

– DTG? Hva er det? Tenkte han. Til slutt må han spørre. DTG står for dato-tids-gruppe, og en rolig og uskyldig latter brer seg i rommet. Kodingen av appen var derfor bare en liten del av sluttpro-

duktet. Det var detaljene og kunnskapen fra soldatene rundt og innsatsen til alle som gjorde det til et bra produkt til slutt.

Alle soldatene, befalet og offiserene på Haslemoen var tent på idéen til Amund og så potensialet i systemet. Loggføringen ble enklere, og rapportene ble mer detaljerte. Muligheten for at alle på oppdraget kunne overvåke alt som foregikk ved alle grensestasjonene til enhver tid, digitalt, ville kunne gi et mer operativt oppdrag og bedre situasjonsforståelse.

To dager etter programmeringen startet, tok områdesjefen kontakt med daværende distriktssjef, oberstløytnant Semming Rusten. Da Amund skulle presentere dette for øverste leder, kjente han på alvoret og den stille stemningen på møterommet. Sjefen satt der på enden av bordet med armene i kryss og sa ikke et

eneste ord. Det var ikke så mange på møterommet, men Amund satt litt anonymt bak og fulgte med. Da presentasjonen var ferdig, snudde Semming Rusten seg og peker på Amund, som reker å tenke «Hva kommer nå?». Rommet blir helt stille. Rusten legger om pokeransiktet til et lite smil.

– Dette er et bra initiativ, og dette går vi for! Kort og klar beskjed fra en oberstløytnant. Amund pustet lettet ut.

SHOWTIME!

Dagen er endelig her. Områdesoldatene er på vei ut på grensen. Nå skulle appen tas i bruk for første gang. Amund og medsoldatene sitter spent på kontoret. Klokken var slagen og med en nervøs stemme fra Amund hørte de andre:

– Shit! Nå skjer det! Hva kan gå galt nå?

Den summende lyden av samband går på.

– HV OPS, dette er HV03 over. Da går vi av vakt. Alt er lagt inn i appen, så vi anser oss som ferdig, rapporterer lagføreren.

Et sterkt og klart «okei» kommer som svar tilbake. De laster ned rapporten som har blitt fylt ut via applikasjonen og sender den

videre til politiet. Ti minutter senere ringer politiet tilbake, og lurert på om det er gjort en feil, siden laget gikk av vakt bare noen få minutter tidligere. Politiet blir stumme i den andre enden av røret, da de blir forklart at arbeidsprosessen har blitt forenklet via en app.

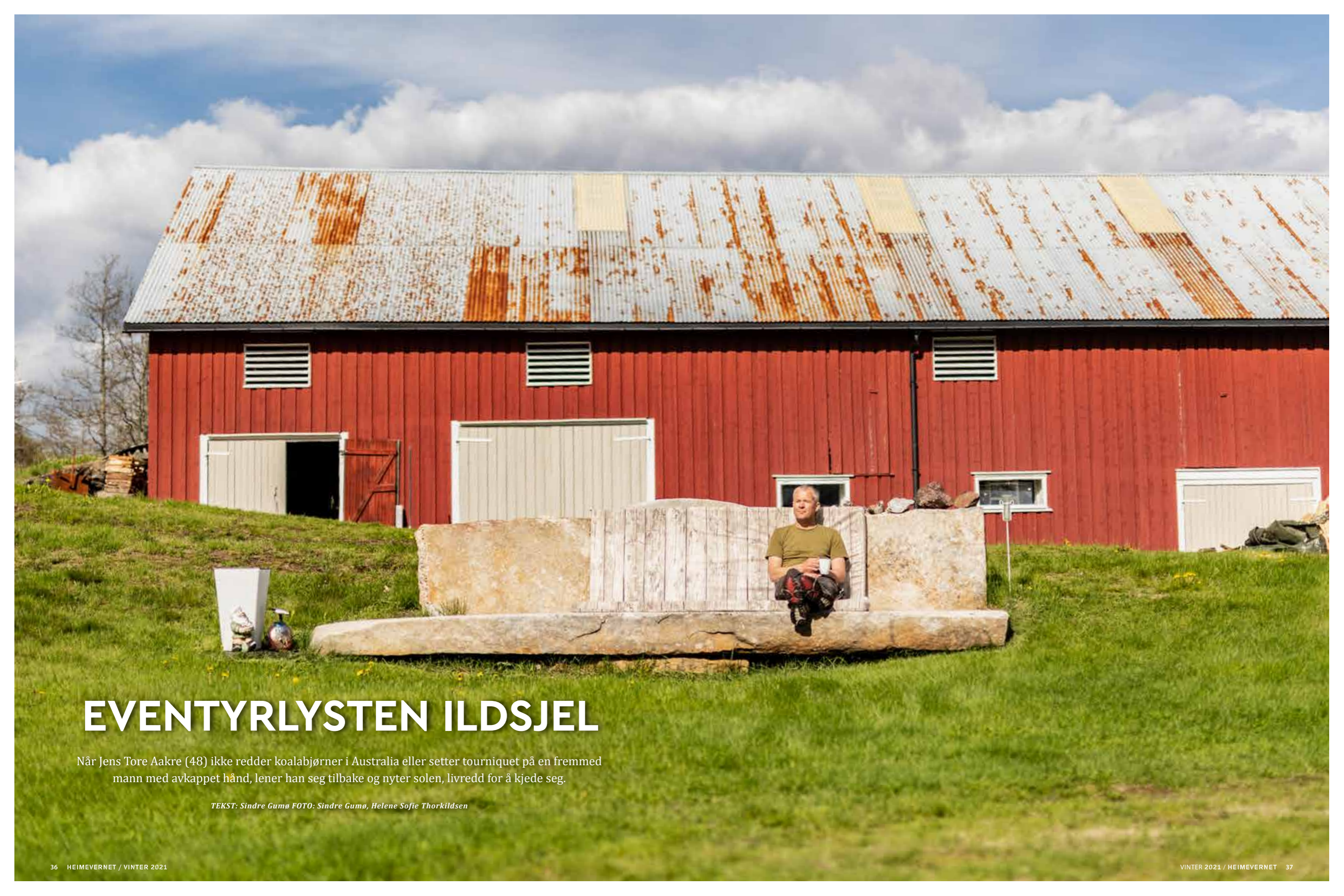
På møterommet i den gamle fiskekrokkfabrikken tenker Amund tilbake på grenseoppdraget. Det var ikke bortkastet tid på Haslemoen. Han kjenner på oppdraget som meningsfullt.

Det var ikke bare å «leke» ute i skogen to til tre dager på øvelse. Nå ble de ordentlig kjent med hverandre etter tre uker sammen. Det har skapt samhold, i hvert fall når det sitter så mye kompetanse i hodet på folk.

Det er enormt verdifullt å kunne bruke soldatenes kompetanse i oppdragsløsningen. Det er det som gjør Heimevernet spesielt. Og kanskje man ikke er motivert til å være der i utgangspunktet, men så kan man bidra på så mange måter hvis man bare får muligheten.

Nå har Heimevernet vokst på totningen.

– Jeg gleder meg til neste øvelse, overælt – støtt! Sier Amund, mens han slurper i seg siste rest av kaffen.

EVENTYRLYSTEN ILDSJEL

Når Jens Tore Aakre (48) ikke redder koalabjørner i Australia eller setter tourniquet på en fremmed mann med avkappet hånd, lener han seg tilbake og nyter solen, livredd for å kjede seg.

TEKST: Sindre Gumø FOTO: Sindre Gumø, Helene Sofie Thorkildsen

Solen står høyt på himmelen og lyser opp en rød låve i det grønne skoglandskapet i Drangedal i Telemark. I en sofa-lignende konstruksjon bestående kun av et par store, flate steiner sitter Jens Tore ute på gårdsplassen. Kaffekoppen er godt plassert i hånden, og Grandiosaen som sto på kjøkkenbenken for bare noen minutter siden er forsvunnet. Den to meter høye 44-åringen er fortsatt kledd i arbeidsklær, og i beltet rundt livet har han en helsvart tourniquet.

Den hadde han ikke med seg da han og kona, Anne Gry, kjørte ut av gårdsplassen i pinsen 2017. Kursen var satt mot Homborøya, men de kjørte ikke mer enn et par minutter før noe fanget oppmerksomheten deres. Langs grusveien gikk en tydelig oppskaket person. Mannen skvatt i det de passerte han, og i speilet så de at mannen løp etter dem. De stoppet.

– Mannen ropte at vi måtte hjelpe. Like etterpå fikk vi øye på en annen kar som holdt armen sin opp slik, forteller Jens Tore og holder overarmen sin opp mot solen for å vise, samtidig som han klemmer rundt håndleddet.

Hånden var nærmest kappet av under vedhogst og den hang kun i huden ned langs overarmen. Jens Tore holdt hodet kaldt og tok i bruk lærdom han har fra Heimevernets innsatsstyrke Gunnerside i Telemark og Buskerud Heimevernsdistrikt 03 (HV-03), der han har vært soldat helt siden oppstarten i 2005.

– Det første jeg tenkte på var å stoppe blødningen. Jeg hadde dessverre ikke tourniquet med meg, men jeg fikk tak i en jekkestropp som jeg festet rundt armen hans. Ved hjelp av en halv-meter lang skrutrekker var det mulig å vri stroppen slik at blødningen stoppet, forklarer han.

Heldigvis er Jens Tore løsningsorientert og innstilt på å hjelpe andre. Den dagen reddet han en hånd, om ikke et liv.

VILLE IKKE GI SEG

– Etter førstegangstjenesten hadde jeg veldig lyst til å fortsette i Forsvaret, men mulighetene til å bli grenader var ikke det samme på midten av nittitallet. Dessuten hadde jeg startet på utdanningen min som skogsarbeider, sier Jens Tore og myser mot sola.

Han så en mulighet til videre tjeneste gjennom Heimevernet og omsider kom innkallingen i posten. Dette var starten på en lang og innholdsrik tid i Norges største militære beredskapsorganisasjon.

STERKE INNTRYKK

Beredskap og forsvarsvilje er fundamentet i mye av Heimevernets aktivitet, men ildsjelen fra Drangedal legger ikke skjul på at det er eventyreren i han som kanskje motiverer mest. Det var nok derfor han i 2020 reiste til Australia som frivillig for å være med på å bekjempe den enorme skogbrannen som herjet der.

– Da jeg kom til Australia var det snakk om en brann som strakk seg over nesten 200.000 kvadratkilometer. Trær, hus og dyr gikk opp i aske og et titalls mennesker mistet livet.

Jens Tore som til vanlig tilbringer arbeidsdagene sine alene ute i skogen – og har gjort det de siste 30 årene – så muligheten til å hogge noen av verdens største trær, samtidig som han kunne bidra i en krise av store dimensjoner. Koalabjørner ble omplassert, hus ble evakuert og trær ble felt.

”

– Jeg hadde dessverre ikke tourniquet med meg, men jeg fikk tak i en jekkestropp som jeg festet rundt armen hans.

Jens Tore Aakre

– Det var spesielt ett eldre ektepar som gjorde inntrykk. De hadde bestemt seg for å forsvare huset sitt fra flammene i stedet for å rømme vekk. De hadde bygget huset selv for mange år siden. Å se sitt eget hjem brenne ned og samtidig mangle de nødvendige forsikringene, må være grusomt. De mistet alt.

EN FOT INNAFOR

Det er ikke første gangen Jens Tore har sett og møtt mennesker i konflikt og vanskelige situasjoner. Tidligere i livet sto ønsket om å delta i internasjonale operasjoner for Norge høyst av alt.

– Jeg søkte på det som var å søke på og tok de kursene som var å ta. Opplevelsene ble mange, men jeg ville fortsatt ut. Derfor holdt jeg øye med de utenlandske bidragene som var da, men det var mange andre som kjempet om de samme mulighetene.

Den første sjansen kom da Sudan-bidraget ble etablert. Jens Tore og andre soldater fra innsatsstyrke Gunnerside søkte på bidraget. Fire soldater fikk plass, og han var én av dem. Soldatene var på oppsetning i Rena leir sammen med soldater fra blant annet Telemark bataljon. Plutselig fikk de beskjed om at hele oppdraget var avlyst.

– Det positive var likevel at vi nå hadde fått et ben innafor, smiler Jens Tore lurt.

26. august 2010 ringte telefonen angående et bidrag i Afghanistan. Ikke lenge etter

fikk han stormingenørutdanning på Rena, 38 år gammel. Til tross for at klassekameratene var tidlig i tyveårene, var ikke aldersforskjellen noe annet enn kun det – en forskjell i alder.

Også i Gunnerside er Jens Tore eldre og mer erfaren enn de fleste. Selv om medsoldatene i Gunnerside av og til erter han for alderen, vet han likevel hva det egentlig betyr. Det er rett og slett en bekreftelse for 44-åringen. En bekreftelse på at han fortsatt henger med, både når det kommer til fysisk form og militærfaglig kompetanse.

TIDKREVENDE

Med et så stort engasjement skal man ikke ta en fleksibel arbeidsgiver for gitt. Mye tid går til Heimevernet, og oversersjanten innrømmer at det på det verste var snakk om flere måneder i året med ulønnet permisjon fra sin ordinære jobb og at det kan ha vært i meste laget. Samtidig roser han arbeidsgiveren sin for støtten.

Et annet bevis på at Jens Tore er en ekte eventyrer var da han i mars 2021 gikk på ski i tungtvannssabotørens fotspor fra Vemork til svenskegrensa. Den 604 kilo-

meter lange skituren ble gjennomført på 19 dager sammen med en medsoldat fra Gunnerside og en soldat fra Bjørn West i Bergenhus HV-distrikt 09 (HV-09). Han erkjenner at interessen for forsvarshistorie var motivasjonen bak den omfattende skituren, og han er klar på at det ikke blir den siste.

– Når jeg skal gi meg? Nei, det er ikke godt å si. Den dagen man er for gammel til å gidde eller klare å holde seg oppdatert og i form, det er dagen jeg gir meg. Det er egentlig det samme hvor gammel man er. Om man er 30 år gammel og gir opp å lære det som trengs, da er man for gammel. Er man 60 år og i knallform både i kropp og hode, da er du ung nok.

– Dagen jeg ikke henger med lenger, det er dagen jeg gir meg, legger han til.

– Når kommer den dagen da?

– Det er ikke et spørsmål om når, det er vel et spørsmål om hvis, ler han.

– Jeg er livredd for å kjede meg, avslutter eventyreren, før han lener seg tilbake i utendørssofaen og tar en siste slurk av kaffen i sollyset.

DEN KJIPE INNKALLINGEN

– Første gang jeg fikk innkalling til Heimevernet tenkte jeg; dette har jeg virkelig ikke lyst til.

TEKST OG FOTO: Tore Ellingsen

Halvard Lyngra (38) bor i et hus på Bryne i Rogaland sammen med samboer (39), to gutter (7 og 11) og en katt. I trappa ved gangen har Halvard laget en LEGO-hems til barna. I stua står LEGOen til Halvard. Den er til pynt.

Fjernsynet lyser opp den mørke stua med kampscener fra Fortnite. Eldstemann sitter dypt konsentrert og rekker så vidt å si hei. Halvard forteller om hvor han startet sin militære karriere.

– Jeg var i 2. bataljon i Brigade Nord i førstegangstjenesten i bombekasterroppen i 2002 til 2003. Så hadde jeg egentlig lyst til å fortsette der, men hendelser privat gjorde at jeg ombestemte meg. Så jeg reiste hjem og startet i jobb.

INTERNASJONAL OPERASJON

I 2006 fikk han en telefon fra den gamle troppsjefen sin som lurte på om han ville reise til Afghanistan. Det passet veldig bra med livssituasjonen han var i da.

– Jeg takket ja uten helt å vite hva jeg gikk til, annet enn at jeg var klar for litt andre ting, og at jeg trivdes godt i Forsvaret. Jeg reiste opp til Skjold, selv om jeg hadde lovet meg selv at jeg aldri skulle opp dit igjen. Der hadde vi opptrening i nesten fire måneder før vi deployerte til Mazar Sharif Camp Nidaros. Der var jeg i seks måneder, og det var en av de beste tidene i livet mitt. I alle fall noen av de bedre erfaringene, sier Halvard.

Han fikk tilbud om å fortsette i Telemark Bataljon, men slik ble det ikke. Igjen gjorde private hendelser at han heller ville være hjemme på Vestlandet. Eller som folk flest sier, han traff ei dame.

Noe av det siste han fikk beskjed om da han dimitterte fra Afghanistan var at de

med 99 prosent sikkerhet ikke ville få innkalling til Heimevernet.

Dama som tok Halvard med storm i 2006 var Kristin Gjelvik, og det er hun som er samboeren til Halvard nå.

– Han har alltid hatt en tanke om at han skulle jobbet i Forsvaret, og han skylder litt på meg for da jeg kom inn i bildet ble det ikke slik. Så det er jo fint at han nå har en «lett versjon» der han kan være i Forsvaret av og til, ler Kristin.

Men la oss gå tilbake til da Halvard var ung, lovende og motivasjonen var på topp. Forsvaret hadde han gledet seg til. Han likte å være ute, mestre nye oppgaver, lære nye ting og treffe nye folk.

– Det som er artig i grønt er at du snakker med folk du ellers aldri ville ha snakka med. Du er på like premisser og dømmer ikke folk. Alle utfordringer som Forsvaret kan by på, både fysisk og psykisk, var midt i blinken for meg. Pluss at jeg elsker alt som har med skytevåpen, kjøring og slikt. Jeg har også funnet ut at det er kjekt å lede folk, iallfall praktisk, sier Halvard.

FERDIG MED FORSVARET

Etter utenlandsoppdrag og beskjeden om at han med 99 prosent sikkerhet ikke ville høre noe mer fra Forsvaret, slo han seg ned på Bryne sammen med Kristin. Han fikk telefoner fra tidligere kolleger som ville ha han med i innsatsstyrken.

– I hodet mitt var jeg ferdig med militærtjeneste. Jeg hadde tatt en avgjørelse om å ikke fortsette og da var jeg jeg ikke klar for HV. Plutselig ble jeg innkalt til Agder og Rogaland heimevernsdistrikt 08 og møtte i Vatneleiren på oppklodning, og det var jo litt kjekt. Jeg hadde en samtale med personelloffiseren som sa at de som hadde vært

i utenlandstjeneste var ekstra interessante for Heimevernet, fordi vi hadde en dyr og lang utdannelse. Jeg forsto jo begrunnelsen, samtidig som jeg selv kjente at jeg var ferdig.

Jeg følte jeg hadde gjort noe ekstra for Forsvaret med å reise utenlands. Utenlandstjeneste var frivillig, men så følte jeg at det ble brukt mot meg, forteller Halvard.

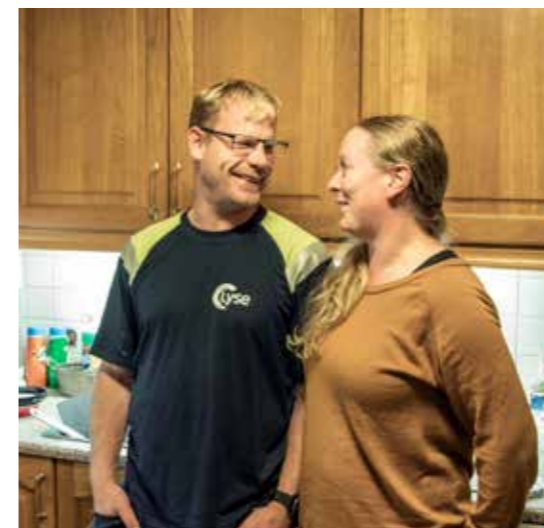
Når innkalling til årets trening dumper ned i postkassen synker hjertet litt hos Halvard. Motivasjonen er noe annerledes i HV enn slik det var i utenlandstjenesten.

– Motivasjonen var større da jeg var yngre. Jeg kan prøve å bidra med det jeg har kunnskap om. Jeg er egentlig flink til å motivere folk når vi først setter i gang. Ikke tenke så mange negative tanker. Jeg har vært så lenge i Forsvaret nå, og jeg vet at ting tar tid. Det blir en del latter ut av det som er tungvint, men det er ingen som saboterer og gjør seg vanskelige. Vi gjør det vi skal, men det er mye mer å gå på. Det er mye mer å hente ut av folk, forklarer Halvard.

Etter årets øvelse var soldatene misfornøyde med mengden ammunisjon de fikk utdelt. Halvard mener at Forsvaret bør sette mer ressurser på treningene slik at HV-soldatene får skutt mer. Ikke bare på skytebanen der de får noen få skudd til innskyting, men faktisk få bruke våpenet slik det er ment man skal bruke det.

– HV-området har flinke instruktører som drar undervisning så langt de klarer med de få kulene vi får utlevert. Det skulle også ha vært lavere terskel for å bruke Heimevernet til sivil bistand. Av og til er det litt diffust hva vi skal brukes til. Det endrer seg litt fra år til år, forteller Halvard.

Men alt er ikke elendig. Noe av det Halvard liker best i Heimevernet er at det alltid er

noen som kan ordne en utfordring, eller som kjenner noen som kan ordne det.

DEN PERFEKTE HV-ØVELSEN

På spørsmål om hvordan den perfekte HV-øvelsen ville vært, kommer svaret fort og energisk.

– Den perfekte HV-øvelsen er når det skjer noe hele tiden. Jeg kan vel si at jeg har vært på én nesten perfekt HV-øvelse, da jeg som nestlagfører var med på en befallstrening. Da hadde vi noe de kalte kiosk-trening. Vi var på filmskytebanen der vi fikk opp markørene på et lerret. Det skjedde noe hele tiden som var relevant for det vi skal gjøre i HV. Det var en gruppe instruktører som ga oss en leksjon. Så gikk laget ut og terpet på denne leksjonen. Da den satt gikk vi tilbake til instruktørene for å få en ny leksjon. Tiden vår ble brukt bra, sier Halvard.

Han har prøvd å ta med lærdommen fra denne øvelsen de gangene han har vært med på å planlegge områdetreningene,

slik at det blir minst mulig dødtid for folk. Han mener at den perfekte områdetrening er når det skjer noe hele tiden og alle har noe å gjøre. *Men hva sier arbeidsgiver når han må på øving?*

– Jeg jobber i Lyse Energi nå, og der er de veldig greie. Det er klart det ikke passer for dem at jeg forsvinner en uke en gang i året, men de gjør det de kan for å legge til rette for meg. Tidligere jobbet jeg for en anleggsbedrift der det var en del surmuling og spørsmål om hvordan de skulle løse det at jeg var borte. De ønsket at jeg skulle forsøke å få utsettelse.

– Hjemme så liker ikke ungene at jeg reiser, og det gjør ikke samboeren heller. Det passer aldri og det blir mer stress for henne. Sist øvelse jeg reiste på sa den ene sønnen at han håpte jeg kom hjem igjen, ikke dø, forteller Halvard og ler høyt.

– *Men hva tenker så samboer Kristin når brevet fra Forsvaret kommer?*

– Når Halvard får innkallingen kjenner jeg at jeg blir litt irritert, men når han er på øvelse går det egentlig ganske greit. Med en gang tenker jeg hvordan skal familieka-balen legges opp? Det var verre før da barna var små, men vi fikk støtte til barnevakt av HV, så det hjalp mye, sier Kristin.

– *Når øvelsen endelig er ferdig og Halvard kommer hjem igjen, da må det vel være god stemming?*

– Hvis det har vært en kjip øvelse og han kommer hjem sur, da er det ikke noe særlig. Om jeg i tillegg har hatt det travelt og ikke er i kjempebra humør selv, da er ikke stemningen god.

– Men om øvelsen har vært bra og han har blitt utfordret, så kommer han hjem med godt humør. Spesielt om han har fått være med å planlegge litt, vært markør og «skremt» litt folk, og da er det enestående å ha han på øvelse, avslutter Kristin.

MIKKES KRIG

I kampen mot alkoholavhengigheten betydde støtten fra de rundt han alt for Michael Andreassen (49).

TEKST: Marie Brudevold FOTO: Kristian Kapelrud, Tore Ellingsen og Marion Aaserud Dahlen

Jeg er ikke helt klar for å ta den samtalen nå.

Det er mars 2012. Michael Andreassen befinner seg på en behandlingsinstitusjon da daværende distriktssjef i Oslo og Akershus heimevernsdistrikt 02 (HV-02), Stein Erik Lauglo, ringer for å høre hva som har skjedd. Militærpolitiet har akkurat vært hjemme hos den erfarne presseoffiseren og hentet våpenet hans. Lauglo ønsket å vite hvorfor.

– Hadde de visst om tilstanden min, hadde de nok hentet det tidligere, forteller Michael (49 år) i dag.

Det er snart ti år siden han kollapset i studio hos P4, hvor han til daglig jobber som programleder. Etter mange år med alkoholmisbruk og hardt arbeid for å holde det skjult, sa kroppen stopp. Han ble kjørt nærmest direkte fra mikrofonen og lagt inn på institusjon. Noen dager senere var distriktssjefen på tråden.

– Jeg fortalte Lauglo hvor jeg var, og hva som hadde skjedd, men at jeg gjerne ville ta den samtalen senere.

Det den militære sjefen hans svarte i den andre enden betydde mye for Michael og det som skulle bli hans vei opp fra bunnen:

– OK, da venter jeg bare med saken til du tar kontakt med meg, og så snakker vi sammen da.

UNIFORMEN VAR ET FRISTED

I førstegangstjenesten gikk Michael utskrevet befalskurs i Hæren. Da året var omme, rakk han så vidt å bli sivil før han ringte og «maste» seg inn i Heimevernet. Han var ikke klar for å gi helt slipp på militæret.

Tidlig på 2000-tallet ble han kalt inn som

lagfører i innsatsstyrken under Øvelse Hovedstad. Der fikk han i oppdrag å sikre NRK Marienlyst og radioresepsjonen.

– Vi hadde fått beskjed om at fienden kunne være «hvem som helst», så vi stoppet alle – uansett. Dan Børge Akerø og Fredrik Skavlan ble ganske «pissed», ler Michael.

Forsvaret og radio har alltid vært hans lidenskap. Etter noen år som lagfører, fikk han ta med seg P4-jobben på øvelse og lage radio fra Heistadmoen mens medsoldater trente på å holde vakt rundt VIP'ene: Michael selv, Alex Rosen og andre eminente gjester. Etter Heistadmoen fikk han i 2007 spørsmål om å være presseoffiser i HV-02.

Michael har hatt et problematisk forhold til alkohol hele livet, men det var først i 2002 at drikkingen hans begynte å få konsekvenser. Derfra ble det gradvis verre. *Hvordan lot tjenesten i «kongens klær» seg kombinere med et stadig mer komplisert forhold til alkohol?*

– Med en gang uniformen kom på følte jeg aldri trangen til å drikke, forteller Michael.

Forsvaret dekket et behov hos han.

– Det tror jeg handler mye om fellesskapet. Det å løse noe sammen med andre, det kjente jeg på også når jeg drev med idrett.

Han har alltid elsket å være i grønt, og det at alkohol aldri streifet tankene hans når han var det – ga han en idè om at kanskje uniformen kunne være redningen.

– Jeg var så desperat etter å slutte å drikke på et tidspunkt, at jeg tenkte kanskje Afghanistan kunne være noe? Ironisk nok ringte Utenriksdepartementet dagen etter kollapsen i 2012 og spurte om jeg var interessert, smiler han.

De visste ikke hva som hadde skjedd.

– DET HADDE VÆRT LETTERE FOR DEM Å HIVE MEG UT

Det skulle gå noen måneder før Michael ringte distriktssjefen opp igjen. Den tiden han fikk til å bearbeide, er han takknemlig for.

– Han ga meg ro til å gjøre det jeg måtte gjøre, styrken til å jobbe meg gjennom andre ting før jeg ble klar for å fortelle.

De hadde en lang samtale. Lauglo sa at han var villig til å kjempe for Michael i HV-nemnda hvis han måtte.

– Han var en fantastisk leder, og jeg vet jeg var viktig for han også. Året i forveien hadde vi jobbet sammen i en skarp situasjon under 22. juli, og han var og er en jeg ser opp til. Etter samtalen vår følte jeg meg sett, hørt og stolt på. Han var med på å gi meg selvtillit slik at jeg kunne bygge meg selv opp igjen.

Lauglo trengte ikke å kjempe for presseoffiseren sin i nemnda. Michael ble godkjent, og fikk tilbake sikkerhetsklareringen sin i 2013. Han fikk en ny sjanse.

– Den tilliten var det veldig godt å få. Forsvaret har nok av folk å ta av, og det hadde vært lettere for dem å bare hive meg ut. De hadde ikke trengt å ta den sjansen. Derfor var det ekstra godt at jeg fikk den, sier Michael.

Han følte at han hadde fått et godkjentstempel fra det offentlige. At han ble anerkjent som menneske, en de kunne bruke til noe.

For å unngå spekulasjoner bestemte han seg tidlig for å spille med åpne kort. Etter så mange år hvor han hadde jobbet hardt for å holde ting skjult for omverdenen, var det en befrielse. Han inviterte til allmøte på Lutvann, hvor HV-02 holder til. Der for-

talte han staben akkurat hvordan det var. Om alkoholmisbruket, om kroppen som sa stopp, om hva han gikk igjennom.

– En klok mann sa en gang at for hver person du forteller det til, har du en hjelper til. Det var godt å være ærlig. Og så kunne folk komme og snakke med meg etterpå, hvis de hadde behov for det. Jeg opplevde veldig mye støtte.

ET DÅRLIG MENNESKE?

Og støtte fikk han også fra sin sivile arbeidsgiver. Da han kom til seg selv igjen, etter kollapsen under radiosendingen, følte han seg edru, klar og fin.

Da hadde han fortsatt 2,1 i promille, kunne sykepleieren ved institusjonen fortelle han.

– Jeg ringte gråtende til sjefen min i P4,

livredd for å miste jobben – fundamentet i livet. Han sa bare «Mikke, vi er glade i deg – jeg er glad i deg, jobben din har du. Nå skal du bli frisk og konsentrere deg om det. Hvor vil du behandles?»

Den støtten betydde utrolig mye for programlederen. Om ikke alt.

– Jeg vet ærlig talt ikke hvordan det hadde vært hvis P4 i stedet hadde vendt meg ryggen. Det hadde røsket bort veldig, veldig mye. Rollen min i HV hadde jeg nok klart å komme meg over, hvis den ble tatt fra meg, men det hadde vært fryktelig tungt – spesielt akkurat da. Det militære har vært en sentral del av meg helt siden førstegangstjenesten, og det å miste det hadde vært en stor sorg, forteller Michael.

Og det er nettopp den ekstreme frykten for å miste alt som dominerte i tiden før

han falt om. Frykten for konsekvenser. For at noen skulle forstå hvor ille det stod til, se hvor langt nede han var.

– Jeg skammet meg mye, og trodde ingen i verden kunne forstå hvordan jeg hadde det. Alle så ut til å mestre livet, mestre alkohol – hva er galt med meg, som gjør at jeg ikke klarer det samme? Er jeg et dårlig menneske?

Det kostet Michael mange krefter å gå rundt med skammen, redselen og angsten. Når bunnen til slutt var nådd hadde han ingenting igjen å skjule.

– Når du har et problem som det jeg hadde, er eneste løsning å be om hjelp – hvis ikke får du aldri endret på det, og da går det galt. Jeg måtte rett og slett komme til det punktet hvor jeg ble i stand til å ta imot

2011: Året før sammenbruddet.

2013: Året etter sammenbruddet.

hjelp, og for meg var det på bunnen. Jeg ga opp, og det var helt fantastisk godt å gi opp, sier han.

SKAM ER IKKE GODT FOR NOE

Det er ikke alle problemer som er like synlige som det Michael sitt ble da han kollapset på jobb. Uansett hva du strever med, oppfordrer han til å snakke med noen du stoler på.

– Det å ha det vanskelig er ikke noe å skamme seg over. Mange tror de er helt alene, men det er de ikke. Det finnes veldig mange andre som har lignende opplevelser som deg, og det er det – misforstå meg rett – godt å kjenne på. Det er godt å åpne opp og være ærlig om hvordan man har det, sier Michael.

Han tror mange vil oppleve overraskende mye støtte dersom de velger åpenhet. Om ikke i et allmøte, så hvert fall ved å fortelle det til én.

– Skam kan ikke brukes til noe positivt i livet ditt. Ved å snakke om det vil du sette i gang en prosess som gjør at du får det bedre.

Men det er ikke alltid den som bærer på noe selv finner styrken til å si fra, eller til å be om hjelp. Da er det viktig at noen rundt er oppmerksomme og kan ta tak i det.

– Gjør det åpent, med omsorg og et ønske om å hjelpe. Hvis det er noe du stusser på; spør! Mange lurer på om det kan være noe galt, men føler det er så voldsomt å si fra. Begynn med å spørre om å ta en prat, «hvordan er det med deg om dagen?».

Han sier det er viktig å stole på seg selv og egne opplevelser av andre.

– Du trenger ikke si «jeg synes du drikker litt mye om dagen», for det kan du ikke vite. Men du kan si «jeg synes det har luktet litt mye alkohol av deg i det siste». Si noe om hvordan det oppleves

fra ditt ståsted, med et ønske om å hjelpe til. Det er ingen som gjør det for å være slemme.

LIVSENDRENDE

I dag befinner Michael seg på et godt sted i livet. Han er flink til å passe på at han selv har det bra, og jobber med det som eventuelt kommer i veien. En sjelden gang går han fortsatt i AA-møter. Alkohol har han ikke rørt på 9 år og 10 måneder.

– Jeg har funnet andre ting som betyr mye for meg, og som jeg fyller tiden min med. Jeg har en fin familie, et godt forhold til barna mine og en jobb jeg er glad i. Jeg gjør ting jeg har hatt lyst til å gjøre lenge – og har generelt blitt flinkere til å gjennomføre.

Og gjennomføringsevnen er det ingenting i veien med. Han har gitt ut bok, deltatt i flere TV-programmer, holder foredrag og utdannet seg nylig til å bli personlig trener.

– Hvis du ser tilbake på den livskrisen du har vært gjennom – klarer du å beskrive den med ett ord, eller en setning?

– Hmm... Det ligger så mye i det. «Læreri» blir feil, det høres for lystbetont ut. Skulle jeg ønske det var annerledes? Ja, men samtidig har det gjort meg til den jeg er i dag.

Han må tenke litt.

– Det er selvfølgelig noen ting jeg kunne ønske ikke hadde vært som de var, men jeg har lært meg å leve med det og heller bruke det til noe positivt.

Michael har en evne til å ikke dvele ved ting.

– «Livsendrende». Opplevelsen og den bakgrunnen jeg har, har endret livet mitt til å bli et godt et.

2018: Michael Andreassen under Norsk Militær Tattoo.

SIST UT AV AFGHANISTAN

Da Stian Voldsund hørte det høye smellet og så den store skyen av røyk og sand stige opp på andre siden av rullebanen skjønnte han hva som hadde skjedd.

TEKST: Kristian Kapelrud FOTO: Kristian Kapelrud, Per Inge Johnsen og privat

Det første jeg gjorde var å sende melding hjem til kjæresten min om at det hadde vært en eksplosjon og at jeg var OK. De neste timene kom hun ikke til å få tak i meg. Jeg forsto med en gang at sykehuset kom til å bli fylt opp av mange hardt skadde.

På kort tid måtte alle med en funksjon ved sykehuset møte opp for å ta imot skadde.

Slik beskriver Stian Voldsund (36), intensivsykepleieren fra Mo i Rana, øyeblikket da en selvmordsbomber fra IS sprengte seg selv i nærheten av feltsykehuset i Kabul. Det var starten på noen intensive dager før soldatene måtte forlate landet.

Stian var en av de siste som reiste etter at Taliban overraskende tok kontroll over Afghanistans hovedstad i slutten av august.

UVANT KLIMA

Nå sitter han hjemme i stua si i Trondheim og gjør seg klar til en ny nattevakt på intensivavdelingen ved St. Olavs hospital. Lukten av mat fyller leiligheten. I tillegg til å være intensivsykepleier har han de siste 13 årene vært i innsatsstyrke Heron i Sør-Hålogaland heimevernsdistrikt 14. I sanitetstroppen har han vært innom nesten alle rollene, nå er han troppssjef.

– Jeg er glad i å lage mat for å koble litt av, smiler Stian, i det han går for å ta en skinkestek ut av ovnen.

Han inviterer gjerne venner over på en

god middag med en passende vin, men det ble det naturlig nok lite av i Kabul. Byen ligger på rundt 2000 meter over havet, og med over 40 grader på dagtid kreves tilvenning. Starten av oppholdet gikk til akklimatisering.

LANGE DAGER

Stian var i Kabul i ti uker.

Kontingenten ble ganske mye kortere enn planlagt, men det var veldig innholdsrike uker.

I starten var det fokus på koronapasienter og smitteverntiltak, men sykdom ble gradvis erstattet av skudd- og sprengningsskader. Det toppet seg til slutt i masseskaden etter eksplosjonen.

– Til å begynne med hadde vi 12-timers skift, men etter eksplosjonen jobbet vi døgnet rundt, forklarer Stian. I det alarmen gikk måtte Stian «skru på bryteren» og forberede seg på strømmen av skadde som snart kom til å komme.

– For å takle inntrykkene gikk jeg inn i en boble, og da var det jobben som telte. Følelser og refleksjoner visste jeg at det ble tid til senere, sier Stian.

Stian hadde sin faste plass på intensivten, og begynte etter eksplosjonen å trekke opp medikamenter og gjøre klart så mye

som mulig for å spare tid når pasientene begynte å komme inn.

– Alle gjorde forberedelser og diskuterte hvordan vi skulle løse dette, hvor skulle vi legge ulike pasienter og hvordan vi skulle fordele oss.

– Jeg forberedte meg på det verste for å ikke bli oversvømt av inntrykk. Det er bedre å bli positivt overrasket, mener Stian.

Som med alle andre planer fungerte planen bare i en gitt periode.

– Etter hvert ble det mye improvisering, og vi var ikke forberedt på det antallet pasienter som kom inn.

Både med tanke på bemanning og plass hadde vi for liten kapasitet, men man kan ikke dimensjonere for den type ting. Tross alt synes jeg det fungerte bra.

NYE UTFORDRINGER

Stian ønsket å dra til Kabul for å få faglige utfordringer, både medisinsk og militært.

– Skadene var mer typiske krigsskader enn de som kommer inn på St. Olavs. Det militærfaglige var skarpere og mer omfattende enn det vi har mulighet til å trene på i innsatsstyrken.

De første to ukene gikk stort sett til å gjøre

NORGE: Stian Voldsun jobber til daglig som intensivsykepleier på St. Olavs hospital i Trondheim.

seg kjent med rutinene og folket på intensivavdelingen.

– Samtidig prøvde jeg å venne meg til været. I begynnelsen var det rolig og vi hadde få pasienter, beskriver Stian.

På en intensivavdeling ligger det ofte kritisk syke pasienter. Noen kan også ha enkel eller multiorgansvikt. Disse pasientene trenger veldig tett oppfølging av intensivsykepleier og lege.

Intensivsykepleieren sin jobb er å følge opp pasienten med tanke på behandling som er bestemt av en lege. I tillegg er det viktig med overvåking av pasienten for å fange opp endringer i status så tidlig som mulig.

– I den rolige perioden i starten møtte vi opp på morgenen, gikk gjennom sjekklisene og hadde intern trening og teammøter. Andre ganger var det fysisk trening eller skytebanetjeneste og lignende. Vi kom inn i en turnus, og da gikk dagene fort.

JOBDET DØGNET RUNDT

– Det jeg forberedte meg mest på før jeg reiste var å behandle mange flere barn enn jeg er vant til. For min egen del så er en skade en skade, men hva som er grunnen til den er egentlig ikke så nøye. Men å ta vare på barn jobber jeg ikke like mye med det i det daglige.

På større sykehus, som St. Olavs hospital i Trondheim, er det vanligvis en egen barne-intensiv som tar seg av det meste av barn som kommer inn.

– I tillegg måtte jeg være innstilt på at jeg skulle til et krigsområde og være bevæpnet. Vi var jo bevæpnet for en grunn og i verste fall ble du bedt om å bruke våpenet eller så må du gjøre det på eget initiativ og da skal du kunne leve med avgjørelser dine i ettertid.

KABUL: Fra feltsykehuset inne på Kabul internasjonale flyplass der Stian Voldsun jobbet som intensivsykepleier. Foto: Forsvarets sanitet.

HERON: Stian Voldsund på innsatsstyrketrening.

STILLHETEN

I tiden før hjemreise var mye uklart. Skulle de rett til Norge? Skulle de dra med amerikanerne? Skulle de til Qatar først og så reise derfra til Norge? Spørsmålene var mange, svarene var få.

– De siste dagene var det en spent stemning og mye uklarer rundt når og hvordan vi skulle dra.

Etter bombingene ble flyplassen stengt ned og det ble nesten en absurd stillhet da det ikke var noen fly, helikoptre eller biler som lagde lyd.

– Det var ingenting. Frem til bombingene var det fly, helikoptre og biler som evakuerte folk døgnet rundt fra over alt.

Ifølge etterretningen skulle det komme flere bombe- og raketangrep mot leiren, og derfor ble de bedt om å holde seg mest mulig innendørs på sykehuset eller kaserne som var definert som bombeshelter.

De to siste dagene bodde de mer eller min-

dre inne på sykehuset. Det lå folk i gangene og de som jobbet på intensiv lå der inne. De jobbet tett med amerikanerne og merket godt på dem at de hadde mistet 13 av sine.

– Folk reagerte forskjellig. Noen var sinte, og andre var lei seg. Det var mange forskjellige følelser. Jeg var ikke spesielt redd, men det jeg fryktet mer enn at vi ble skadet inne på sykehuset var at IS skulle greie å sprengte rullebanen.

EN LETTELSE Å REISE

Da de omsider var på vei ut av landet, var det ikke helt uten dramatik.

– Det siste som skjedde før vi gikk ombord var at vi hørte alarmen for innkommende raketter og hørte C-RAMen til amerikanerne begynte å skyte. Det gikk fra veldig stille og fint til at vi fikk det travelt med å komme oss ombord. Ting gikk ganske fort og jeg fikk litt adrenalin.

– Da flyet tok av og vi kom såpass høyt opp at vi visste at nå er vi trygge, stengte

kroppen litt ned. Lufta gikk ut av ballongen samtidig som vi følte glede. Den store lettelsen kom ikke før vi landet på Gardermoen.

Taliban hadde lovet å ikke forhindre utreise før 31. august, og derfor var lettelsen stor da de allierte soldatene rakk å reise før månedens slutt. Hva som kunne skjedd etterpå er det ingen som vet.

BRA OPPFØLGING ETTER HJEMKOMST

Gjennom debriefing etter store påkjenninger blir man klar til å møte hverdagen igjen etter oppdrag i utlandet.

Det første han gjorde da de landet i Norge var å kontakte kjæresten. De fire neste dagene var det debriefing, både i grupper for de på intensiv, med andre og med crewet på flyet om at det ble litt travelt før take off. I tillegg fikk de oppfølging med psykolog og medisinsk sjekk.

– Det gjør det lettere å takle alle inntrykene man får i et krigsområde. Vi fikk pratet godt ut sammen og så reiste jeg til

Trondheim for å møte kjæresten. Da var vi sammen i en uke før jeg reiste nordover og besøkte mer familie, forklarer Stian.

I løpet av uka i Trondheim fikk han fortalt kjæresten alt.

– Da fikk hun også snakket ut med meg. Jeg kom også litt ut av boblen før jeg møtte resten av familien og venner som også hadde mange spørsmål.

STØTTE HJEMMEFRA

Både før, under og etter oppdraget fikk Stian god støtte hjemmefra.

– Kjæresten min sier at hun hadde blitt sur dersom jeg ikke hadde dratt. Hun har bestandig tenkt at hun vil reise ut med Leger uten grenser eller lignende, og hvis hun da hadde sagt nei til at jeg skulle reise hadde det blitt helt feil. Hun har støttet meg i det hele veien.

Moren, kjæresten og søsteren pratet mye sammen mens Stian var borte.

– Den tyngste biten for dem var nok de siste tre dagene da vi tok ned internettet vårt og ikke kunne kommunisere hjemover.

Nyhetsbyråene konkurrerte om å ha de mest hårete overskriftene, og Stian hadde ingen måter å kommunisere hjem at ting sto

bra til. I en storby der mediene hadde tilgang til direkte sendte bilder hadde de som var inne på sykehuset ingen kommunikasjonsmuligheter.

KOM STERKERE UT AV DET

Etter at Stian kom hjem, arrangerte kompisene hans en liten overraskelsesfest der alle var samlet og de lagde mat og pratet.

– Jeg tror det var deres måte å sjekke at det sto bra til med meg og det var veldig trivelig.

Det er noen som får psykiske plager etter internasjonale operasjoner, og tidlig behandling er viktig. Å oppdage endringer i egen adferd selv er vanskelig, og derfor har Stian gitt beskjed til sine nærmeste at de må si fra dersom de oppdager noe.

– Selv føler jeg at jeg har kommet sterkere ut av dette, men man vet jo aldri, sier Stian.

Som troppssjef i innsatsstyrke Heron har oppholdet i Afghanistan gitt verdifull erfaring.

– Opplevelsene og erfaringene er jo absolutt relevante for det vi driver med i innsatsstyrken og spesielt sanitetstroppen. Det er erfaringer jeg kan dele videre med soldatene mine, påpeker Stian.

KORTREIST BEREDSKAP – HEIMEVERNET 1997–2021

I jubileumboka «Kortreist beredskap – Heimevernet 1997-2021» kan du lese om alt fra generalen som sa opp stillingen sin i protest til første gang en av HVs avdelinger deltok på øvelse utenlands.

TEKST: Ola K. Christensen

Huseby, 28. april 2003: «Det har vært kjent noen tid at jeg som Generalinspektøren for Heimevernet (GIHV) ønsker å fratre min stilling. Jeg har registrert en rekke spekulasjoner og forklaringer i denne sammenheng, noen delvis riktige og andre helt feilaktige. Jeg finner det derfor nødvendig og riktig at både Forsvarsministeren og andre interesserte blir gjort kjent med mine begrunnelser for denne beslutningen.»

Slik innleder generalinspektør Odd Frøise Tangen sitt brev til daværende forsvarsminister Kristin Krohn Devold, der han redegjør for sin begrunnelse om å fratre stillingen. Dermed skriver han historie, ettersom det er første gang at en GIHV går av i protest.

Og denne historien – det vil si brevet til statsråden og ikke minst Odd Frøise Tangens eget tilbakeblikk på sin sjefsperiode – er bare én av historiene i jubileumboka «Kortreist beredskap – Heimevernet 1997-2021», som blir lansert 6. desember på 75-årsdagen til Heimevernet. Forfattere er Karl-Henrik Fossmann og Ola K. Christensen, og boken er oppfølgeren til Karl H. Brox «Heimevernet 50 år 1946-1996».

Gjennomgående tema samt «tidsvitner». «Kortreist beredskap – Heimevernet 1997-2021» er på 256 sider og delt inn i fire tidsperioder. Temaene *samfunn, oppdrag, organisasjon, materiell,*

råd og utvalg er gjennomgående i samtlige tidsperioder. I tillegg inneholder hver tidsperiode også intervjuer med «tidsvitner» på ulike nivå i organisasjonen pluss kronikker – på områder som HVs egenart, jus, kulturbygging og totalforsvaret – til lands og til vanns.

I tillegg følger et spesialtema som blant annet omhandler HV-ungdommen, utvekslinger, musikk og idrett.

Vi har sakset noen linjer fra bokens innledning: «Fra opprettelsen i 1946 har HV gjennom omskiftelige tider preget av kald krig, tøvær, framvekst av grenseoverskridende terrorisme, global pandemi og nå en tilbakevending til en mer uforutsigelig verdensorden vist seg relevant.

Det er viktig å ikke stå i ro – verden og Norge er i stadig endring. Boken «Kortreist beredskap Heimevernet 1997–2021» mener vi viser at Heimevernet

har tatt og tar omgivelsene på alvor og er derfor noe annet i dag enn for 25 år siden.

Boken skal vise et tverrsnitt av utviklingen Heimevernet har gjennomløpt fra 1997. Boken tar ikke mål av seg til å vise alt; til det er organisasjonen og alt det som påvirker så stort at 256 sider ikke vil kunne yte en rettferdig balanse og framstilling av alt som har skjedd.

Noen tema er gitt plass foran andre. At leserne ikke finner alt det de mener burde vært dekket er vi som forfattere smertelig klar over. Det er ikke gitt mye spalteplass til omkamp med kontroversielle avgjørelser. Boken er ikke et oppgjør med fortidens gode og mindre gode prosesser og beslutninger.

Vi mener imidlertid at mange vil finne nyttig og interessant informasjon som kanskje ikke var kjent før det nå «står mellom to permer».

ESTLAND: Kull 1/1997 på Heimevernets utskrevne befalskurs (HVUB) skrev historie da kullet representerte Norge i PFP-øvelsen Baltic Challenge '97. Det var første gang en HV-avdeling ble sendt utenlands, og i «Kortreist beredskap – Heimevernet 1997-2021» ser Hilde Tønnessen tilbake på oppholdet. Hun markerte seg for øvrig sterkt i revkrok (bildet) under den sportslige delen av øvelsen. FOTO: privat

SJEFER I PERIODEN

1991-2000: Per Mathisen

«Det skal være alminnelig kjent at en HV-soldat er en god skytter.»

2000-2003: Odd Frøise Tangen

«Heimevernet hadde ufattelig mye entusiastisk personell. Jeg ble veldig imponert over det organisasjonen klarte å få til med relativt begrensede midler.»

2003-2009: Bernt I. F. Brovold

«Tanken bak bruken av Linge-navnene var å styrke og dyrke historien rundt viktige og unike operasjoner. Sist, men ikke minst hedre gjenlevende Linge-veteraner.»

2009-2013: Kristin Lund

«Ettersom USA-utvekslingen var så viktig for meg som HV-ungdom, har jeg alltid lagt mye vekt på NOREX. Minnesota-oppholdene er en skikkelig motivasjons-boost.»

2013-2017: Tor Rune Raabye

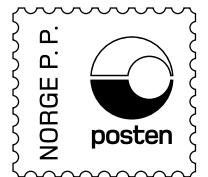
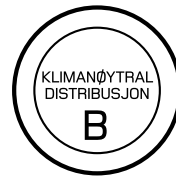
«Grunnholdningen min var at Heimevernet er underkommunisert og undervurdert, og vi måtte få Heimevernet frem i lyset.»

2017-2019: Eirik Kristoffersen

«Områdesjefen, med sine mannskaper og befal, er selve kjernen i Heimevernet. Mennesker er mye viktigere enn materiell hos oss.»

2019-: Elisabeth G. Michelsen

«Jeg opplevde at den organisasjonen jeg kom til hadde en bra motivasjon, en stolthet og en forsvarsvilje som var genuin.»

Returadresse:
HEIMEVERNSSTABEN
POSTBOKS 393 TERNINGMOEN
2403 ELVERUM

BLI MED PÅ
"UNIFORM PÅ JOBBEN-DAGEN"
6. DESEMBER

Send inn dine bilder til
hv.kommunikasjon@mil.no

Bildene kan bli brukt i HVs kanaler

Scan meg for
mer informasjon

#uniformpåjobbendagen